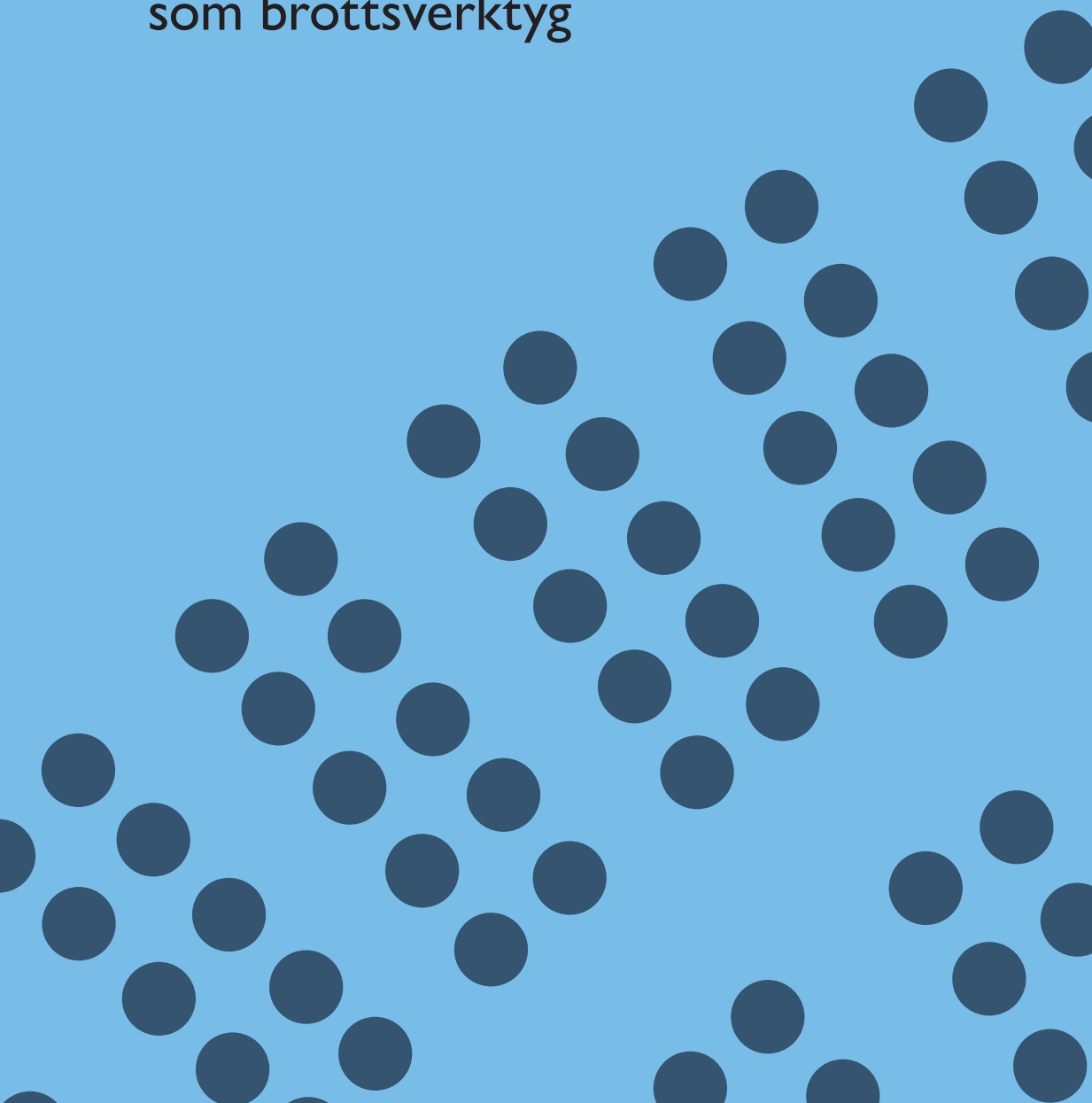

Näringsutskottets offentliga sammanträde om företag som brottsverktyg

Näringsutskottets offentliga
sammanträde om företag
som brottsverktyg

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-7915-119-5 (tryck)
ISBN 978-91-7915-120-1 (pdf)
Tryck: Riksdagstryckeriet, Stockholm 2025

Förord

Näringsutskottet genomförde den 26 november 2024 ett offentligt sammanträde om företag som brottsverktyg. Syftet med sammanträdet var bl.a. att belysa näringslivets utsatthet och kostnader för brott samt åtgärder för att värna företagen mot den organiserade brottsligheten.

I denna rapport redovisas först programmet följt av uppteckningarna från sammanträdet. De bilder som visades under anförandena finns i en bilaga till rapporten. Sammanträdet direktsändes av SVT Forum och en videoupptagning finns att se i efterhand på riksdagens webbplats.

Stockholm i januari 2025

Tobias Andersson (SD)
ordförande näringsutskottet

Elisabeth Thand Ringqvist (C)
vice ordförande näringsutskottet

Johan Fransson
kanslichef näringsutskottet

Innehållsförteckning

Förord 3

Näringsutskottets offentliga sammanträde om företag som
brottsverktyg 5

Uppteckningar från det offentliga sammanträdet 6

Bilaga

Bilder från det offentliga sammanträdet 33

Näringsutskottets offentliga sammanträde om företag som brottsverktyg

Tid: tisdagen den 26 november kl. 10–12

Plats: Förstakammarsalen

Program

Välkomstanförande

Näringsutskottets ordförande Tobias Andersson (SD) hälsar välkommen

Näringslivets utsatthet och kostnader för brott

Juristen Lena Nitz, Svenskt Näringsliv

Den organiserade brottslighetens kopplingar till näringslivet

Professor Amir Rostami, projektledare för Sverige mot organiserad brottslighet (SMOB)

Samhällets åtgärder för att skydda näringslivet mot brott

Generaldirektör Inga Otmalm, Bolagsverket

Vikarierande generaldirektör Hanna Witt, Konkurrensverket

Generaldirektör Rikard Jermsten, Ekobrottsmyndigheten

Chefen vid Noas sekretariat för myndighetssamverkan Per Wadhed, Polismyndigheten

Regeringens syn på behov av åtgärder för att skydda näringslivet*

Statssekreterare Mikael Kullberg, Justitiedepartementet

Kaffepaus

Frågor från utskottets ledamöter till inbjudna talare och övriga deltagare

Avslutningsanförande

Näringsutskottets vice ordförande Elisabeth Thand Ringqvist (C) avslutar

* Statssekreterare Mikael Kullberg fick förhinder och medverkade inte vid sammanträdet.

Uppteckningar från det offentliga sammanträdet

Ordföranden: Ärade ledamöter, inbjudna gäster, åhörare och tittare! I egen-skap av riksdagens näringsutskotts ordförande önskar jag er varmt välkomna till näringsutskottets offentliga sammanträde om företag som brottsverktyg.

Näringsutskottet har under denna mandatperiod valt att arrangera några of-fentliga sammanträden på för utskottet ytterst relevanta områden. Dessvärre utgör i dag även rättspolitikerna ett relevant område för näringsutskottet ef-tersom brott och otrygghet i allt större utsträckning påverkar förutsättningarna att bedriva näringsverksamhet i Sverige. I vilken utsträckning man som före-tagare påverkas av brottslighet beror onekligen på i vilken bransch man är verksam och var man bedriver sin verksamhet, men att problematiken är ut-bredd är uppenbart.

Detta är ett faktum som jag fick stor förståelse för när jag under förra man-datperioden tillbringade ett år i justitieutskottet och tyvärr kunde se hur nära varandra näringspolitiken och rättspolitikerna för tillfället ligger. Bara det sen-aste året har mer än vart tredje företag utsatts för brott, och samtidigt sjunker anmälningsbenägenheten. Vi har tidigare tagit del av rapporter om att den to-tala kostnaden för de brottsförebyggande åtgärderna såväl som för de brott som drabbar företag uppgår till ungefär 100 miljarder kronor – siffror från Svenskt Näringsliv som vi säkerligen kommer att få höra mer om alldeles strax.

Mot denna bakgrund är det mer regel än undantag att brottslighet och otrygghet lyfts av de företagare jag besöker i min roll som utskottsordförande. Detta är i grunden fullt rimligt då det följer Maslows behovspyramid, där trygghet som bekant är en grundförutsättning för att ta sig högre upp i pyrami-den.

Om det brottsförebyggande arbetet dränerar ditt företag kommer du att be-kymra dig mer för din säkerhet än för dina leveranskostnader. Om du behöver betala väktare för att leda personalen från arbetsplatsen till kollektivtrafikhåll-platsen kommer du att bekymra dig mer för trygghet än för den allmänna lö-neavgiften. Om dina lastbilar återkommande töms på diesel kommer du att bekymra dig mer för gränskontroller än för vägunderlaget. Om skadegörelse sker regelbundet kommer du att bekymra dig mer för straffsatser och mängd-rabatter än för nyrekrytering av personal. Om din inkorg fylls av bluffakturor kommer du att bekymra dig mer för it-säkerhet än för momssatser – och så vidare.

Jag vill hävda att rättspolitikerna inte alltid har påverkat näringslivets förut-sättningar på samma sätt som i dag, men detta är ett ofrånkomligt faktum som vi förhoppningsvis kan slippa framöver.

Det rör sig inte bara om enstaka ligister som tynger det svenska närings-livet, utan det rör sig i allt större utsträckning om sofistikerade, organiserade

och komplicerade upplägg där företag utgör ett brottsverktyg i kriminalitet gentemot andra företag. Samtidigt som mängdbrottsligheten belastar de brottsbekämpande myndigheternas resurser och tid tillämpas dessa komplicerade upplägg med företag som brottsverktyg på ett sådant sätt att de utgör svårösta fall för våra brottsbekämpande myndigheter.

Denna ackumulerade brottslighet mot företag utgör därför en stor, våt filt över vårt näringsliv och dess förutsättningar. Onödiga kostnader uppstår, investeringar uteblir och i slutändan begränsas vår tillväxt och därmed förutsättningarna för välstånd och välfärd.

Jag är därför glad över att vi kunnat samla så många experter inom detta ämne här hos oss i dag och ser fram emot att leda dagens sammanträde. Vi kommer bland annat att få lyssna till Lena Nitz på Svenskt Näringsliv. Vi kommer att få lyssna till professor Amir Rostami, Bolagsverkets generaldirektör Inga Otmalm, Konkurrensverkets vikarierande generaldirektör Hanna Witt, Ekobrottsmyndighetens generaldirektör Rikard Jermsten och chefen för Noas sekretariat för myndighetssamverkan Per Wadhed.

Tyvärr går vi miste om möjligheten att lyssna till justitieministerns statssekreterare Mikael Kullberg då han i dag har anmält sig sjuk. Vi vet att influensen drabbar våra kollegor i denna tid och kan endast beklaga detta. Men det positiva för oss här i rummet är att jag som mötesordförande inte kommer att behöva vara lika benhård med tiden, vilket ofta är den enda utmaningen när vi genomför dessa sammanträden. Det betyder inte att ni får fria tyglar, men om ni har ett par sista meningar ni vill ha sagda så gör det i stället för att avsluta mitt i ett resonemang. Resten kan ni lämna över åt mig att hantera.

Förhoppningsvis kan vi gemensamt komma fram till fler förslag på lösningar när det gäller hur vi råder bot på den problembild jag nu beskrivit så att vi så småningom återigen kan låta näringspolitiken handla om regelkrångel, arbetsgivaravgifter, momssatser, elkostnader, infrastruktur och allt det andra som den brukade handla om – i stället för om straffsatser, mängdrabatter, resurser och verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna, gränskontroller och allt det där som vi tycker borde vara något för justitieutskottet att hantera och inget som så kraftigt borde påverka förutsättningarna för det näringsliv vi syftar till att främja i vårt utskott.

Med detta sagt, varmt välkomna hit! Jag förklarar dagens sammanträde för öppnat. Då börjar vi med att få lyssna på Lena Nitz, Svenskt Näringsliv, om näringslivets utsatthet och kostnader för brott. Varmt välkommen.

Lena Nitz, Svenskt Näringsliv: Tack för inbjudan att prata om detta viktiga ämne! Detta är något som har blivit en av Svenskt Näringslivs allra viktigaste frågor. Jag heter Lena Nitz och arbetar på Svenskt Näringsliv som jurist med ansvar för brott mot företag.

Jag tänkte inleda med att bara ge en kort bild. Som ni alla är medvetna om har Sverige omkring 1 miljon företag, de flesta små och medelstora, som är avgörande för vårt samhälle eftersom de utvecklar, producerar och levererar

varor och tjänster. De skapar arbetstillfällen och bidrar till innovation. De står för 79 procent av värdet av bnp och 70 procent av sysselsättningen. Deras framgång är en förutsättning för Sveriges välfärd. Förutom för ekonomisk tillväxt och sysselsättning spelar företagen också en central roll för trygghet, samhällsberedskap och vår förmåga att upprätthålla försörjning under kriser och krigstid.

Det är därför allvarligt att svenska företag utsätts för kriminalitet i en sådan utsträckning som i dag. De drabbas både direkt av brott som stölder, bedrägerier och utpressning och indirekt av osund och illojal konkurrens från oseriösa och kriminella aktörer som använder företag som brottsverktyg. För att näringslivet ska växa och vara stabilt måste samhället skydda företagen mot denna dubbla utsatthet för brott.

Enligt Svenskt Näringslivs brottsbarometer 2024 uppger 36 procent av företagen att de utsatts för brott det senaste året. Det motsvarar ungefär 120 000 företag. Vissa av de brottstyper som de utsätts för har också en direkt koppling till organiserad brottslighet, som stölder, bedrägerier, cyberbrott och utpressning. Beroende på i vilken bransch man är utsatt man för olika typer av brott. Det är 10 procent av företagen som uppger att de avstått från investeringar på grund av oro för eller utsatthet för brott. Som före detta polis kan jag inte låta bli att nämna att hela 46 procent av företagen inte har anmält något av de brott de utsatts för. Den främsta orsaken till detta är att man inte tycker att det leder någonvart – det händer ingenting.

Denna direkta utsatthet för brott innebär kostnader för företagen. Det handlar om kostnader som är relaterade till det faktiska värdet av det som har stulits, skadats eller på annat sätt gått förlorat, kostnader kopplade till investeringar i säkerhetshöjande åtgärder och kostnader för uteblivna intäkter. Det kan handla om stöld av verktyg eller maskiner som får verksamheten att stå still. Vidare handlar det om tryggheten och det som händer när det gäller kriminaliteten, även skjutningar och sprängningar, och om minskad kundtillströmning. Kostnaden för detta uppskattas till ungefär 100 miljarder per år.

Svenska företag drabbas också av oseriös konkurrens från kriminella aktörer som genom att använda företag som brottsverktyg inte följer de lagar och förordningar och avtalade regler som styr den svenska arbetsmarknaden.

Kriminella gör illegala affärer via företag, och allt fler marknader är drabbade. De underminerar marknadens grundläggande mekanismer och orsakar stora ekonomiska förluster. Resultatet blir att samhället går miste om skatteintäkter som behövs för att finansiera vår välfärd.

Vi pratar mycket om att samhället betalar ut pengar till kriminella företag och att våra skattepengar används till detta. Men när företag konkurreras ut av kriminella företag påverkar det vilka skattepengar som kommer in. Denna dubbla utsatthet riskerar att få omfattande konsekvenser. Om företag inte investerar och inte växer och om de flyttar eller konkurreras bort av kriminella som använder företag som brottsverktyg riskerar vi nämligen stora samhällsekonomiska konsekvenser, såklart.

Det handlar om förlorade tillfällen till arbete och minskad tillgång till varor och tjänster. Kostnaderna för detta har inte i sin helhet beräknats i dag. Dessutom hotas förtroendet för företag, näringsliv och samhällssystem när seriösa företag slås ut av dem som är kriminella och har som verksamhetsidé att kringgå lagar och regler. Den kostnaden går inte ens att beräkna.

Att konkurrera och växa på lika villkor är en grundförutsättning för arbetstillfällen och för att samhället ska få in pengar till vård, skola och omsorg. Näringslivets utsatthet för brott är ett problem inte bara för företagen eller näringslivet; det är ett stort samhällsproblem.

Svenskt Näringsliv har naturligtvis ett stort intresse av att arbetet mot företag som brottsverktyg och mot kriminalitet på arbetsmarknaden är så effektivt och ändamålsenligt som möjligt, för att säkerställa företagens konkurrenskraft och tillgodose statens finanser. Det finns mycket att göra. Jag tänker nämna några saker, med breda penseldrag.

Ett område är regler. Regler ska vara ändamålsenliga och lätta att förstå och följa. Det ska vara lätt att göra rätt, och det ska vara svårt att vara kriminell. Konsekvensutredning av hur nya regler kommer att falla ut är viktigt, men minst lika viktigt är att i efterhand utvärdera hur det faktiskt blev.

Det behövs fler kontroller, och myndigheter och kommuner måste ha möjligheter och resurser att utföra dem. Sekretesslättnader behövs för att man myndigheter emellan ska kunna agera kraftfullt. Sekretesslättnader mellan offentliga aktörer och näringsliv, företag, behövs för att motståndskraften mot organiserad brottslighet i näringslivet ska öka.

En ökad och effektivare samverkan mellan olika myndigheter behövs naturligtvis också – vi har arbetat så under lång tid – liksom mellan myndigheter och näringslivet. Vi behöver tillsammans förebygga brott, identifiera gemensamma utmaningar och hitta lösningar för att skydda näringslivet mot brott. Och i och med att de kriminella är så snabba behöver vi jobba mer fenomenbaserat.

De seriösa företagarna har naturligtvis också ett eget ansvar. Företagen och inte minst branschorganisationerna jobbar redan i dag mycket med detta och spelar en viktig roll i arbetet. Men det måste öka ytterligare.

Sist men inte minst: Alla brott måste anmälas.

Slutligen är det för Svenskt Näringsliv oerhört viktigt att brottslighet, direkt som indirekt, som är riktad mot näringslivet ges ökad prioritet. För att näringslivet ska kunna växa, utvecklas och fortsätta vara en grundpelare i vårt samhälle krävs att vi tar företagens utsatthet för brott och oseriös konkurrens på största allvar. Ett gott och tryggt företagsklimat skapar robusta företag, som också är en förutsättning för Sveriges försörjningsberedskap i kris och krig.

Detta är inte bara en fråga om att stärka företagens konkurrenskraft. Det är en fråga om att säkra Sveriges långsiktiga välfärd, stabilitet och säkerhet.

Ordföranden: Tack så mycket. Då ska vi ha förmånen att lyssna på professor Amir Rostami, som är projektledare för Sverige mot organiserad brottslighet. Välkommen.

Amir Rostami, Sverige mot organiserad brottslighet: Tack för inbjudan! Det är kul att se att fler politikområden tar på sig ledartröjan för att motverka den här utvecklingen. Som vi hörde från både Lena och Tobias rör detta fler samhällssektorer och är inte endast kopplat till kriminalpolitiken. Jag tror faktiskt att just näringslivet och näringslivsfrågorna kan göra en betydande skillnad när det gäller att motverka det här, som jag kommer att prata lite kort om.

Jag kommer att fortsätta tala om problembilden. Jag skriver under på allt Lena har sagt och kommer att borra lite djupare i kopplingen mellan näringslivet och organiserad brottslighet, både kostnaderna och vilken typ av koppling det rör sig om.

När det gäller frågor om samhällets åtgärder tänker jag att detta kommer senare under programmet. Sedan har vi panel, så den biten kommer jag inte att gå igenom så mycket.

Väldigt kort: Som jag nämnde finns det två delar i den här problembeskrivningen. Den ena är den organiserade brottslighetens direkta koppling till näringslivet. Hur många personer inom organiserad brottslighet har företagsengagemang? Det har vi undersökt, och tidigare under året kom vi med en rapport som heter *Kriminella entreprenörer*, som går att ladda ned. Sedan tänker jag också diskutera omfattningen – brottsvinsterna från den här typen av brott, där företag är en viktig förutsättning, och de vidare samhällskonsekvenser omfattningen får.

Förenklat kan man säga att ungefär en tredjedel av individerna inom organiserad brottslighet har haft formella bolagsengagemang. De har varit styrelseledamöter, vd:ar för företag med mera. Notera att detta mer eller mindre är kärnan i den organiserade brottsligheten – de individer som polisen har identifierat som ingående i den organiserade brottsligheten. Det handlar om ungefär 4 000 individer som har företagsengagemang i 21 000 unika organisationer.

Majoriteten, 70 procent, av detta engagemang är givetvis i aktiebolag, av förklarliga skäl; aktiebolag är den kanske bästa bolagsformen att begå brott via.

När vi tittar på hur många individer som har suttit i samma bolagsstyrelse som dessa 4 000 individer identifierar vi ytterligare 34 000 individer. Det är 34 000 individer som har suttit i samma bolagsstyrelser men som polisen inte har identifierat eller registrerat som direkt kopplade till organiserad brottslighet. Men man har varit inbäddad i samma små bolagsstyrelser som de här individerna från organiserad brottslighet.

Det är viktigt att komma ihåg att detta egentligen gäller alla kategorier inom organiserad brottslighet. Ibland finns det en stereotypisk uppfattning om att det bara är män i kostym som förekommer i näringslivet. Men även bland de förortsbaserade grupperingar som är involverade i skjutningar är det runt 25 procent som har formella företagsengagemang. I mc-gäng och familjebaserade nätverk har 40 procent företagsengagemang. Vi ser alltså att det inte bara handlar om att man använder bolag som brottsverktyg, utan man är direkt inbäddad i näringslivet.

Den andra delen är pengarna, brottsvinsterna, i olika kategorier – jag nämner bara några få. Den första kategorin är de polisanmälda bedrägerierna. Det är väldigt många bedrägerier som inte polisanmäls, bland annat försäkringsbedrägerier. Men brottsvinsterna från de polisanmälda bedrägerierna mot privatpersoner och företag uppgick förra året till 7,5 miljarder kronor.

Sedan har vi brott mot välfärdssystemen och felaktiga utbetalningar, cirka 15 miljarder kronor, illegal avfallshantering, 3,7 miljarder, svarta inkomster från företagsrevisioner, cirka 90 miljarder, och illegal tobaksförsäljning, 600 miljoner. I de flesta av dessa kategorier krävs bolagsengagemang för att kunna genomföra samarbete med bolag som befinner sig i gråzonen mellan seriösa och oseriösa och med rent oseriösa företag.

I den graf jag nu visar syns utvecklingen. Vi har äntligen de senaste åren fått upp ögonen också för skjutningar. Sedan 2018 eller 2019 har vi uppmärksammat att skjutningar är ett stort samhällsproblem. Vi har tittat på hur utvecklingen varit sedan mitten av 00-talet. Som ni alla känner till har skjutningarna och det dödliga skjutvapenvåldet ökat. Men samtidigt ser vi att också bidragsbrott och bedrägerier har haft en negativ utveckling som ligger i linje med det dödliga skjutvapenvåldet. Jag kommer tillbaka till hur detta kan kopplas ihop och hur dessa pengar ökar handlingsutrymmet för den organiserade brottsligheten.

En annan viktig dimension är det jag nämnde inledningsvis: att detta bara är kärnan i den organiserade brottsligheten. Det finns tusentals individer runt om den organiserade brottsligheten – ibland kallas de för möjliggörare. Ibland ingår de i den organiserade brottsligheten, men myndigheterna har inte identifierat dem.

Vi har undersökt hur samarbeten i brott och organiseringsgraden i brottslighet har ökat. Där noterar vi att samarbetena generellt har ökat sedan 1995 och framåt, men de har i synnerhet ökat när det gäller ekonomisk brottslighet – med uppemot 371 procent.

Det handlar alltså om antalet kategorier och om de direkta och indirekta kostnaderna för näringslivet. Vi har en dimension där organiserad brottslighet är inbäddad. Vi ser också omfattande vinster från brottslighet, där företag är en förutsättning. Vi ser också att samarbeten i brott har ökat.

När det gäller konsekvenserna nämnde du, Lena, de flesta. Det handlar om snedvriden och osund konkurrens, penningtvätt och ekonomisk instabilitet samt förlorade skatteintäkter och resurser till välfärden. Den punkt som kanske inte nämndes eller som jag missade var att mycket av detta träffar utsatta grupper, bland annat papperslösa, pensionärer med flera.

Det femte är att detta också skapar förutsättningar för korruption och politiskt inflytande. Det sker indirekt genom att man rör sig i kretsar och använder legala investeringar och företag för att tvätta pengar men också tvätta den kriminella fasaden – komma in i lite finare utrymmen och på så sätt också få både politiskt och ekonomiskt inflytande.

Vi har även i den här rapporten sett att 12 procent av individerna inom organiserad brottslighet har haft sysselsättning i samhällskänsliga yrken:

handläggare på olika myndigheter, banker med mera. Dessa två sektorer rör sig ihop och är beroende av varandra.

Jag vill också nämna det långsiktiga, som Lena också var inne på: påverkan på innovation, tillväxt med mera. Stockholms Handelskammare gör kontinuerligt en undersökning bland företagsledarna i storstadsregionen Stockholm och Uppsala. Där uppger 90 procent att de är oroliga för utvecklingen och för att gängkriminaliteten kommer att försämra bilden av Sverige internationellt. Vidare anser 83 procent att gängkriminaliteten har påverkat förmågan att locka till sig kompetens, besökare, investeringar och företagsetableringar.

Detta är, skulle jag säga, konsekvenserna på kort och medellång sikt, som sakta men säkert underminerar systemet, och de långsiktiga, direkta konsekvenserna för näringslivets utveckling.

Den sista delen handlar om något som Lena nämnde, nämligen påverkan på tillväxten. Det är ett område där vi inte har siffror. Vi vet inte i vilken utsträckning detta påverkar tillväxt och produktivitet i Sverige. När det gäller den kriminella ekonomin är siffran ungefär 150 miljarder. Kostnaden för näringslivet är 100 miljarder, och man behöver lägga till X antal miljarder när det gäller kostnader och tillväxtbortfall, som vi inte vet omfattningen av i dag.

Ordföranden: Då har vi fått en bred bild av både näringslivets och akademins syn på problem och konsekvenser och till viss del även lösningar. Nu ska vi gå in på ett segment som berör våra myndigheter och deras möjlighet att bidra till att lösa denna problematik. Vi börjar med generaldirektör Inga Otmalm vid Bolagsverket. Välkommen.

Inga Otmalm, Bolagsverket: Stort tack för inbjudan att tala om detta ämne som berör många, bland andra Bolagsverket!

Jag tänkte börja med att visa en grundbild av hur vi jobbar med de här frågorna hos oss, men den gäller också många andra.

Att företag används som brottsverktyg är en fråga för många och inte bara för en part. Vi på Bolagsverket är en viktig aktör i de här frågorna. När vi går vidare med åtgärder är det viktigt för oss att förstå vår del i systemet som helhet för att kunna kroka arm med andra och kunna gå in med rätt åtgärder. Vi jobbar därför väldigt mycket i samverkan med andra, både myndigheter och andra parter.

Vårt viktigaste bidrag på Bolagsverket handlar om kvaliteten i den registerinformation som finns hos Bolagsverket. Det innebär att företagsinformation i våra register ska vara korrekt och spegla verkliga förhållanden. Det ger verktyg i samhället i ett bredare perspektiv. För att uppnå detta finns det några viktiga grundfundament som vi bygger det här på.

Det handlar om möjligheten som många pratar om, och som vi också får nya verktyg för, att dela information mellan myndigheter. Utifrån de kontroller som vi nu har och bygger upp ska vi ha möjlighet att gå till åtgärd. När vi identifierar avvikelser måste vi också kunna få effekt av dem och det arbete

som vi gör. Det kan vara att neka registrering hos Bolagsverket, att stryka uppgifter i våra register etcetera.

Förenkling för företag och utökade kontroller går att förena, men för det krävs digitala lösningar och digitala kontrollsystem. Annars finns det risk för att det drabbar de seriösa företagen, och det vill vi inte ska hända.

Den sista punkten är aktiv samverkan mellan oss, alla spelare som har en roll i hela detta system, för att förstå mönster i brottsligheten och vad var och en av oss kan bidra med för att komma till rätta med problematiken.

I april i år fick vi en förändring av vår instruktion, vilket vi tycker är väldigt positivt. Vi är mycket tacksamma för det. Det ger oss utökade kontrollmöjligheter i dels den information som vi har hos oss, dels den information som vi får ta del av från andra myndigheter. Detta ger oss nya verktyg och instrument för fortsatt arbete.

Som flera här, bland andra Lena och Amir, har beskrivit är problembilden ganska stor och komplex. De negativa effekterna av att bolag används som brottsverktyg är stora för samhället, men också för näringslivet, som Lena beskrev. Vi på Bolagsverket behöver ha blicken på bägge de här perspektiven när vi jobbar vidare med våra åtgärder.

Den sista oktober i år lämnade vi slutrapporten i vårt regeringsuppdrag, *Stärkt brottsförebyggande arbete för Bolagsverket*. Jag tänkte bara kort gå igenom några delar och reflektioner om vad vi har gjort och vad vi nu går vidare med. Men det blir också en del funderingar och förslag inför framtiden.

Vi inrättar den 1 januari en ny avdelning på Bolagsverket direkt underställd mig, generaldirektören, för att stärka och skapa fokus, styrning och uppföljning både kring det brottsförebyggande arbetet och uppdraget vi har och kring kvalitetshöjning i vår registreringsverksamhet.

Vi har utvecklat, och utvecklar kontinuerligt, vårt riskbaserade arbetssätt inom det här området och har som ett resultat av det också infört ett antal nya kontroller och justerat kontroller i vår registreringsverksamhet. Vi ser att vi ökar på antalet anmälningar, och vi ser att vi har jobbat hårt med årsredovisningssidan och ökat antalet brottsanmälningar kopplat till årsredovisningsområdet. Vi går vidare med fördjupade granskningar och utredningar i samverkan för att identifiera nya mönster men också åtgärder.

Nu går vi vidare med ett antal saker med utgångspunkt från nya verktyg. En viktig fråga är målvaktsproblematiken. Den frågan delar vi med många andra myndigheter. Vi behöver bli bättre rustade att komma åt den här problematiken. Det handlar om att identifiera men också om att gå till åtgärd.

Vi utökar kontrollerna kopplat till inlämning av årsredovisningar för finansiell information – en viktig indikator i de här områdena. Vi går vidare med kontroller och information till företag som har uppnått gränsvärdena för att ha revisor. Vi talar med många aktörer, och vi talar också med Domstolsverket om möjligheten att ta del av domar i ett tidigare skede. Det har betydelse för kvaliteten i våra register. I samverkan kan vi höja kvaliteten i penningtvättsregistret och i registret över verkliga huvudmän som var en del av Riksrevisionens rapport. Den går vi vidare med.

Det handlar också om information till företagare om hur man bäst skyddar sitt företag. När det gäller detta jobbar vi mycket tillsammans med andra myndigheter. Men det gäller också att företagarna ska få en fråga om att uppdatera den företagsinformation som vi har i våra register så att de påminns om detta. Som någon sa här: Vi ska göra det lätt att göra rätt för de seriösa företagarna.

Vi har fortsatt utbyte med andra länder. Vi har gjort ett arbete där vi har träffat några länder för att titta på deras regelverk men framför allt på vilka effekter de åtgärder som andra länder har satt in ger i samhället när det gäller den här frågan. Vi kommer att gå vidare med några av de initiativen.

Vi säkrar omhändertagandet av en möjlig ändrad lagstiftning, och här kan man nämna det uppdrag som handlar om samordnad registerkontroll och leverantörskontroller. Det handlar också om offentlig upphandling, där vi nu baddar för detta uppdrag. Sedan kommer det saker i *Bolag och brott* som också kommer att ge oss ytterligare verktyg. Här behöver vi stärka upp vårt eget arbete kopplat till personlig inställelse och stryka oriktiga uppgifter i våra register och årsredovisningar för ekonomiska föreningar. Det här kommer att hjälpa oss en bit framåt i vårt arbete på det brottsförebyggande och kvalitetshöjande området.

Vi har identifierat ett antal möjliga framtida förslag att gå vidare med. Det handlar om översyn av hinder för att komma till rätta med de utmaningar och den problematik vi har kring målvakter. Här föreslår vi en utredning för att se över hindren för att vara målvakt. Det gäller möjligen också, i enstaka fall, om det här ska kunna föranleda näringsförbud.

Utöver den snabbspårutredning som pågår kopplat till näringsförbud och organiserad systematisk brottslighet kan vi möjligtvis också se ytterligare behov av översyn inom det här området. Detta är ett av våra absolut starkaste verktyg för att komma åt oseriösa företrädare i bolag.

Vi vill även kunna neka registrering och avregistrera uppgifter, vilket till del blir möjligt utifrån förslagen i *Bolag och brott*. Som ett komplement till det skulle vi kunna se en ingång där vi kan markera vissa uppgifter i våra register som osäkra eller överifierade. Jag tror att just den här åtgärden skulle kunna göra att många andra myndigheter får den heads up de behöver i utredningarna av olika ärenden. Det skulle kunna göra stor skillnad.

Det handlar också om obligatorisk digital inlämning av vissa ärendetyper för spårbarhet, om ökade kontrollmöjligheter och om ändring av tidpunkt för när ändring i styrelsens sammansättning får verkan för att hinna hindra företagskapningar. Vi har också tidigare i år skickat in en hemställan i frågan. Det gäller digital överföring av information från domstolarna kopplat till exempelvis näringsförbud så att det blir en säker lina mellan oss. Det handlar också om en informationsskyldighet för att säkra att vi får kännedom om misstänkta inkorrekta uppgifter som andra myndigheter ser.

Ordföranden: Då går vi vidare till vikarierande generaldirektör Hanna Witt vid Konkurrensverket. Välkommen.

Hanna Witt, Konkurrensverket: Tack för inbjudan att tala här i dag om det utmanande och väldigt viktiga ämnet att skydda näringslivet mot brott!

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet över bland annat konkurrens- och upphandlingsregelverken. Tillsynen bedriver vi i form av utredningar och processer i domstol och även genom kunskapsspridning i kommunikativa insatser. Vad har då vårt uppdrag med näringslivets utsatthet för brott att göra? Ja, en hel del faktiskt, och det tänkte jag belysa med ett par exempel från verkligheten. De är anonymiserade, men de har sin grund i verkliga utredningar hos oss.

Det första exemplet jag vill nämna är en inhyrd projektledare i ett offentligt ägt bolag. Enligt en anonym tipsare hade den här projektledaren upphandlat gamla kollegor, familjemedlemmar och bekanta som konsulter i ett större projekt. När avtalet väl var på plats växte uppdraget, och underkonsulter, bland annat en tidigare partner och dennes barn, togs in utan upphandling.

Andra företag, som kanske är bättre lämpade, drabbas i sådana här situationer genom att de inte får chansen att tävla om kontraktet. Ibland handlar det om så kallad vänskapskorruption, men i värsta fall handlar det om att finansiera brottslig verksamhet med offentliga medel. Förfarandet är självklart i strid med de grundläggande principerna för offentlig upphandling.

Enligt ett annat tips hade en person med näringsförbud betalat en offentlig upphandlare en muta för att denna skulle påverka upphandlingsprocessen och säkerställa att ett visst företag vann en offentlig upphandling. Företaget som skulle vinna ägdes av partnern till personen med näringsförbud och användes som fasad för att kringgå näringsförbudet. Personen kunde alltså fortsätta att vara aktiv på marknaden, och genom mutan fick seriösa företag inte chansen att bli leverantörer.

Vi har också sett exempel på hur företag har fördelat kontrakt mellan sig i offentliga upphandlingar. De företag som avstår från att lämna konkurrenskraftiga anbud kompenseras på olika sätt av vinnaren, till exempel genom att få utföra underentreprenader eller genom att få ekonomisk ersättning. En olaglig kartell innebär att köparna får högre kostnader, och företag som utsätts för sådana karteller får lägre konkurrenskraft. Både det offentliga och näringslivet drabbas alltså.

Den offentliga upphandlingen i Sverige uppgår till svindlande 921 miljarder kronor årligen och sträcker sig över många samhällsviktiga områden. Vi befinner oss nu i ett skede där Sverige satsar stora summor av offentliga medel på att bygga beredskap och säkerställa försörjningen av samhällsviktig verksamhet. I det arbetet är upphandling inte bara en central del; upphandlingarna rör också områden där det är av yttersta vikt att oseriösa och kriminella aktörer hålls borta.

När upphandlingar genomförs på ett korrekt sätt skapar det förutsättningar för en väl fungerande konkurrens mellan företag, vilket i sin tur bidrar till en effektiv produktivitetsutveckling och hög innovationstakt i näringslivet. När offentliga inköp däremot inte utsätts för konkurrens riskerar det att leda till högre priser och lägre kvalitet.

De exempel jag lyfte leder alltså till att skattepengar inte används effektivt. De belyser dock även något annat, som är ännu allvarligare: Felaktigt genomförda upphandlingar ökar risken för att kriminella aktörer får tillgång till offentliga kontrakt. Det ökar också risken för korruption.

Jag vill betona att det stora flertalet upphandlande myndigheter och enheter gör korrekta upphandlingar, och det är naturligtvis inte alltid som överträdelser av upphandlingsregelverken har med kriminalitet att göra. Men även om oseriösa eller kriminella aktörer bara är en del av problematiken är det den del som har potential att orsaka störst skada. Fuskar man med det ena är man också mer benägen att fuska med det andra. En leverantör som har mutat sig till ett offentligt kontrakt har troligen en lägre tröskel för att begå exempelvis arbetsmiljö- eller skattebrott.

Att vi i egenskap av tillsynsmyndighet över de här regelverken är proaktiva, synliga och tydliga och gör genomtänkta prioriteringar är centralt för att säkerställa att det är kostsamt att inte följa regelverken. Vi gör mycket, och vi gör skillnad. Vi ser i våra uppföljningar av tillsynen att de aktörer som har varit föremål för en tillsynsutredning hos oss ofta ändrar sitt beteende.

Konkurrensverkets ledstjärna är väl fungerande marknader, och en förutsättning för att marknader ska fungera väl är att kriminella och oseriösa aktörer inte tillåts utkonkurrera företag som håller sig till regelverken. En fungerande upphandlings- och konkurrenstillsyn är naturligtvis inte hela lösningen på hur näringslivet kan skyddas mot brott, men det utgör en oerhört viktig pusselbit.

Tillsammans med bland andra de myndigheter som är inbjudna hit i dag kan Konkurrensverket säkerställa ökad kontroll, upptäcktsrisk, lagföringar och överträdelser som sker i samband med offentlig upphandling.

Ordföranden: Tack så mycket. Nu kan man tro att vi ska få höra mer om Konkurrensverket, men det ska vi inte, utan vi ska få höra Rikard Jermsten i sin nya roll som generaldirektör för Ekobrottsmyndigheten. Välkommen.

Rikard Jermsten, Ekobrottsmyndigheten: Herr ordförande! Tack till utskottet för möjligheten att tala här i dag!

Jag vill dessvärre inledningsvis framhålla att Ekobrottsmyndigheten fullt ut delar den bild som vi har fått höra tidigare här i dag av hur utvecklingen ser ut. Vi ser en brottsutveckling och en snedvriden konkurrens som i praktiken hotar vår demokrati och hotar våra välfärdssystem. Den är direkt samhällshotande eftersom den slår undan benen för vår gemensamma välfärd. Den utmanar dessutom strukturerna som vi har byggt vårt samhälle på, det vill säga tillit i många avseenden.

Att använda sig av bolag, bland annat inom välfärden, är en allt viktigare del av den organiserade brottslighetens verksamhet. Vi ser att seriösa aktörer i näringslivet möts av aktörer som inte bara bryter mot regelverken utan som dessutom är finansierade med kriminella medel. Det här är en omöjlig konkurrens. Kriminella driver bolag inom vård och omsorg, till exempel vårdcentraler,

skolor och HVB-hem. Det är tydligt att kriminella inte bara utnyttjar våra välfärdssystem; de har nu blivit aktiva utövare i dem.

Utifrån de här bilderna kan vi se att det är alltför enkelt att skaffa sig bolag som ska användas för ekonomisk brottslighet. Du kan i dag registrera ett bolag online utan något som helst krav på personlig kontakt. Vi kan konstatera att just bolagen används som ett aktivt tillträde till välfärdssystemen, men också till kreditmarknaderna. Vi ser därför att balansen mellan till exempel rimlig handläggningstid och kontrollåtgärder behöver omprövas.

Det här blir ännu värre därför att det också är alldeles för lätt att använda sig av andra människors identiteter. De e-legitimationstjänster som utfärdas har identiteter med svag anknytning i det svenska samhället. De här identiteterna utnyttjas som målvakter i de bolag vi pratar om. Det är en påtaglig brist eftersom det oftast inte krävs några biometriska uppgifter, till exempel fingeravtryck eller ansiktigenkänning, i samband med elektronisk identifiering. Det är så den här kriminaliteten fungerar. Vi anser att det bör göras obligatoriskt att använda biometriska uppgifter vid digital signering. Vi behöver helt enkelt stärka kopplingen mellan identitetsnummer, alltså personnummer och samordningsnummer, och biometri i våra system.

Vi ser dagligen att kriminella aktörer använder bolag som brottsverktyg. Registreringen, eller för den delen förvärven, av bolag som ska användas som brottsverktyg sker i mycket stor skala. Brottsmodus är just att utnyttja våra system, och det är de väldigt duktiga på. Vi ser att man använder många små företag med inledningsvis låg omsättning, och sedan byter man ut dem kontinuerligt. Man försätter dem i konkurs på egen ansökan och låter verksamheten fortgå i ett nytt bolag. Och när det fungerar skalar man upp det.

Bolagen använder som sagt målvakter. De använder falska anställningsbevis och falska inkomstuppgifter, som dessutom används i arbetslivskriminalitet, välfärdsbrott och kreditbedrägerier. De driver, som jag var inne på, välfärdsbolag och dessutom inte sällan i just resurssvaga områden. De genererar brottsvinster genom en påstådd verksamhet som inte bedrivs i den uppgivna kvaliteten eller kvantiteten.

Ekonomisk brottslighet är i dag helt integrerad i den grova organiserade brottsligheten. Det är inte överdrivet att säga att ekonomisk brottslighet göder den grova organiserade brottsligheten. Parallellt med detta används dessutom infiltration, korruption och annan otillåten påverkan på offentliga funktionärer eller privata bolag.

Mot den bakgrunden anser vi att det bör göras mycket enklare att avveckla bolag. Men vi bör också överväga behov av tillståndsplikt för vissa strategiska verksamheter, till exempel bolagsförmedling, vårdcentraler med mera, med det konkreta syftet att motverka att de här verksamheterna används som just brottsverktyg.

Kriminella aktörer använder i praktiken i dag bolag som tvättmaskiner för brottsvinster. Man använder dem i penningtvättsupplägg värda mångmiljardbelopp varje år, och det här får man hjälp med om man inte kan själv. Brottsvinsterna förs utomlands. De återinvesteras också i nya verksamheter i

Sverige. På så vis blandas till exempel brottsvinster från knarkhandel med delvis helt legala verksamheter i vårt näringsliv. Brottsvinsterna går ofta genom många små bolag, som jag var inne på, som dessutom har aspekten att de inte når upp till revisorskravet. Man utnyttjar systemen.

Man har aktörer inom juridik, redovisning, fakturering och inkasso, så kallade möjliggörare, som erbjuder sina tjänster åt de här kriminella bolagen. Vi åtalar dem som medverkande när vi får tag på dem, men vi ser också att det behövs en högre grad av tredjepartsinsyn även i mindre och nybildade bolag.

Vi ser att konkurser används för fortsatt kriminalitet. När ett bolag har använts i ett brottsupplägg försätts det alltså medvetet i konkurs, och verksamheten fortsätter i ett nytt bolag. Genom att använda oriktiga uppgifter om anställda och utbetalda löner kan man dessutom missbruka lönegarantisystemet. Vi ser i våra utredningar exempel på att konkursförvaltare möjliggör den här brottsligheten genom att godkänna oriktiga uppgifter. Det är då ofta en konkursförvaltare som gäldenären, alltså den som driver bolaget, har föreslagit. Det är så systemet ser ut i dag.

Ekobrottsmyndigheten har en helt unik konstruktion. Vi har experter på ekonomisk brottslighet samlade i en och samma myndighet. Det här innebär att utrednings- och lagföringsverksamheten, åklagarverksamheten helt enkelt, underrättelseverksamheten och den brottsförebyggande verksamheten står under samma ledning och att resurserna är fredade för just ekobrottsbekämpning. Under senare år har vi också kraftigt byggt ut vår brottsförebyggande verksamhet, och det kommer vi att fortsätta utveckla framöver.

De här tre verksamhetsområdena gör att vi kan dela kunskaper om den ekonomiska brottsligheten, och vi kan föra över dem till näringslivet, inte minst genom den brottsförebyggande verksamhetens specialister.

Vi verkar för att skydda den sunda konkurrensen. Vi upptäcker, vi förhindrar och vi avbryter brottslig verksamhet. Vi åtalar gärningsmännen, och det här gör vi genom en mängd åtgärder. Vi spanar, vi gör tillslag och utredningar och, som sagt, sedan väcker vi åtal. Vi överför kunskaper till just näringslivet och andra samhällsaktörer. Som flera har varit inne på: Hela samhället behöver stötta näringslivet för att skydda sig. Statens information om oseriösa aktörer måste vi kunna dela med seriösa aktörer som inte har tillgång till den i dag.

Ett annat viktigt spår som vi har hört mycket om, och som jag för egen del bara kan understryka vikten av, är samverkan, inte minst mellan myndigheterna. Vi samarbetar, utöver det självklara samarbetet med Polismyndigheten på daglig basis och med Skatteverket, numera också mycket med Bolagsverket. Vi ser väldigt positivt på den utveckling av den brottsförebyggande verksamheten som Bolagsverket genomför.

Vi deltar i SMOB och annan samverkan mot den kriminella ekonomin. Vi ser här att det är centralt att få utökade förutsättningar och bättre möjligheter att sträcka ut handen till näringslivet för att kunna vända utvecklingen. Men vi gör också mycket för att stötta enskilda upphandlare, som vi har hört problematiken kring. Det handlar också om kommuner när det gäller hur de ska kunna säkra sina system för att inte angripas av kriminell verksamhet. I ljuset

av det ser vi positivt på bland annat förslagen i Leverantörskontrollutredningen och den verksamhet som Bolagsverket kommer att ansvara för, vilket regeringen har aviserat.

Men vi ser också att det här bara är en första början. För att kunna motverka osund konkurrens och motverka att offentliga medel göder den organiserade brottsligheten behövs ytterligare åtgärder. I det här sammanhanget är det otroligt viktigt att vi samlat ser till att utnyttja de förutsättningar som finns. Det gäller till exempel att översynen av upphandlingsdirektiven som kommissionen har planerat genomförs på ett sätt som främjar arbetet mot osund konkurrens. Och där har vi alla ett ansvar.

Sammanfattningsvis: Den ekonomiska brottsligheten i Sverige blir alltmer komplex. Den blir mer omfattande, och den genererar allt större brottvinster. Och vi har inte sett det värsta än. Det är för lätt att skaffa sig bolag som ska användas för ekonomisk brottslighet, och det är för lätt att använda andra människors identiteter. Det här leder till en snedvriden konkurrens som drabbar vårt näringsliv, vår välfärd och ytterst vår demokrati. Ekonomisk brottslighet, så som den ser ut i dag, är därför samhällshotande.

Ordföranden: Tack så mycket. Vi välkomnar från Polismyndigheten Per Wadhed, som är chef för Noas sekretariat för myndighetssamverkan. Varsågod.

Per Wadhed, Polismyndigheten: Det är trevligt att vara här. Tack för inbjudan! Jag kommer från Noas sekretariat för myndighetssamverkan. Det här är ett väldigt viktigt ämne. Jag konstaterar efter det att flera har pratat att vi kommer att överlappa varandra en del. Det understryker nog bara hur eniga vi faktiskt är när vi pratar om detta, och det tycker jag är jättebra.

Bilden har förändrats mycket, som det har pratats om, när det gäller kriminella i näringsverksamhet. Tidigare pratade man om manschettbrottslighet, men jag tror inte att det ordet och begreppet finns längre.

Från polisen ser vi stora utmaningar i detta. Varför då? Jo, de kriminella är inte bara multikriminella. De är också multibranschsmissiga. De kan vara i flera branscher och röra sig med lätthet över alla de olika bransch kategorier som har nämnts här. Vi märker också att de är ganska långdistansmissiga. Ibland stressar vi dem så att de lämnar landet. De kan då fortsätta utifrån och driva företag i Sverige. De vi lagför sitter i fängelserna och fortsätter att driva viss verksamhet där ute. Det här är en utmaning i sig.

Från polisen är vi ute väldigt mycket tillsammans med andra myndigheter och tittar på arbetsplatser inom uppdraget arbetslivskriminalitet.

Vi konstaterar att detta är rätt förskräcklig verksamhet, många gånger med en kallhamrad människohandel i bakgrunden. Man tar in arbetstagare från andra länder till dessa företag.

Vi har ett EU-gemensamt system som tyvärr underlättar människohandeln. Det är system med så kallad utstationering eller utsändning. I korta ordalag

innebär det att det inom unionen ska vara lätt och obyråkratiskt att arbeta i andra länder. Ett företag i ett land kan låna ut personal till ett företag i Sverige. Företaget i det andra landet fortsätter då att ta hand om de sociala avgifterna, arbetsgivaravgifter och annat. Alla hör att detta är en lukrativ möjlighet för illegal verksamhet att hantera vinsterna i företagen.

Vi ser att detta används på så sätt att man startar fiktiva bemanningsbolag i andra länder och anställer folk som sedan omedelbart går vidare. De har alltså ingen egentlig verksamhet i ursprungsländerna. Inte sällan handlar det om tredjelandsmedborgare, och de har inte sällan falska identiteter eller falska illegala arbetsintyg för att få arbeta inom unionen.

Det har också nämnts att den offentliga sektorn investerar enorma pengar i upphandlingar. Vi märker att det i stort sett under varje sten vi lyfter på finns kriminella med i branscherna. Bygg, städ, restaurang och transport är ju kända branscher sedan tidigare, men vi ser nu också en ökad inflyttning i branscher som livsmedelshantering, avfall och vård, som har nämnts tidigare i dag.

Framför allt den sista branschen gör det särskilt allvarligt eftersom den ju inte bara är en osund affärsverksamhet, utan där kan även en vårdbehövande i värsta fall råka riktigt illa ut.

Något annat vi märker när vi är ute på en del större byggarbetsplatser och liknande är att det finns betydande risker vid stora projekt när man blandar seriösa med oseriösa eller till och med kriminella företag. Det är en enorm risk för de seriösa företagen att över huvud taget verka på platser där de oseriösa agerar. Det blir som en blandning i en stor fiskdamm där det finns pirayor. Det kan vara svårt att avgöra vem av ens samarbetspartner som är oseriös.

De seriösa företagen utsätter sig för enorma ekonomiska risker. Det händer inte sällan att förhållanden snabbt förändras på en arbetsplats. De oseriösa kan ta över företag från andra – kanske genom hot – och kan begära mer pengar från huvudentreprenören. På olika sätt skapar de kanske även undermåliga jobb på grund av att de som utför jobben inte har tillräcklig utbildning. Dessa undermåligheter kan ibland utgöra fara för andra företag som är på plats i och med att det är dåliga säkerhetsförhållanden. Inte sällan försvinner de genom konkurs och tar med sig mycket pengar. Därigenom kan de få ett helt projekt att haverera då det blir stillestånd i vissa delar.

Detta kan vara en betydande risk när samhället gör stora infrastrukturinvesteringar. Det är investeringar som är viktiga, och dit flyttar samhället in mycket pengar och medel. Sedan havererar och försenas de. Vi har otaliga sådana exempel som jag kanske inte vill gå in på i detalj. Det finns dock sådana som pågår där samhället har gjort investeringar. I och med att vi får in kriminella aktörer försenas hela projektet för Sverige.

Vi hör att det finns en betydande försiktighet bland entreprenörer att gå in i vissa projekt. Man vågar inte investera. När vi talar med olika företag i branschen märker vi att det är ganska känt vilka som är oseriösa. De vet vilka det handlar om. I de stora projekt där dessa finns och agerar vill man inte vara med.

Låt mig säga något om ekonomi. Amir Rostami talade om siffror och miljarder. Dessa siffror är speciellt besvärliga, då de egentligen är det dubbla. Det är inte bara det att de kriminella tar pengarna, gör så att det blir minskade skatteintäkter eller felaktigt utbetalda bidrag och kastar i sjön så att de är borta, utan pengarna återanvänds och återinvesteras. Pengar som samhället blir av med kommer tillbaka och används en gång till i investeringar i kriminalitet eller till att köpa fastigheter och tvätta pengarna på olika sätt.

Vi i polisen tycker att dessa förlorade pengar är dubbelt besvärliga, och vi märker att pengarna kommer in sedan när det ska hanteras våld, narkotikaupplägg och annat. Även där är de enormt multikriminella.

Det talas också mycket om straff och lagföring. Vi tror inte att detta är problem som kan lösas med enbart lagföring. Polisen, EBM och Skatteverket har helt enkelt inte förutsättningarna för att klara av detta i den stora mängd som pågår. Det innebär att fler behöver involveras i detta arbete.

Jag tror dock att det finns lösningar. Om man driver företag i dag finns det enormt mycket regler som man måste förhålla sig till. Om vi myndigheter är skickliga och kan identifiera de aktörer som är kriminella eller oseriösa finns det många regelverk som inte är lagföring att använda mot dem.

De organiserat brottsliga jobbar systematiskt och organiserat med regelöverträdelser. De vet precis vad som gäller, till exempel i fråga om utstationering, som jag nämnde. De vet precis hur de ska undgå vissa regler, och de vet precis vilka bidrag de kan söka och i vilka lägen de kan göra det för att stärka företagskassan. Jag tror att detta är en möjlighet.

En annan sak som nämndes var att de har svarta svanar, det vill säga möjliggörare. Dessa är ofta väldigt inriktade på att förhindra lagföring och brottsupptäckt, men när det gäller regeldelarna tror jag att det nästan är omöjligt att täcka hela flanken eller hela fronten för dessa möjligheter. Vi som myndigheter i olika samverkansformer med kommuner och andra skulle kunna göra mycket mer i dag om vi gav oss på den delen.

Polisen, EBM och Skatteverket har här en viktig uppgift att visa andra myndigheter och kommuner vägen och välja ut och peka ut var de kriminella aktörerna finns och var de verkar. Sedan kan vi gå på dem tillsammans med ett gemensamt agerande, det vill säga genom så kallade administrativa åtgärder. Jag tror att det skulle kunna vara väldigt effektivt för att minska deras vinster och förmåga att agera över huvud taget och om möjligt stänga ned verksamheterna.

Näringsförbud har nämnts, men jag skulle vilja gå ett steg längre. Jag vill att man på riktigt funderar över att införa ett näringsförbud för dem som upprepat bryter mot regelverk, som när man vid tre fyra rödljuskörningar blir av med körkortet. Det borde vara samma sak här. Då kan man ta bort företag som upprepade gånger bryter mot viktiga regler eller som återkommande behandlar sin personal väldigt illa och bryter mot arbetsmiljöregler. Det vore otroligt värdefullt att kunna plocka undan dem med ett sådant verktyg. I dag är det tyvärr bara möjligt vid grova ekonomiska brott.

Vi vet att det pågår en utredning, men den har tyvärr inte fått i uppdrag att titta på icke brottsliga delar.

Nyligen förekom ett intressant mål ofta i tidningar, det så kallade bärplock-armålet. Varför tycker jag att det är särskilt intressant? Jo, för åklagaren satte sig där och räknade ihop hur mycket företaget hade sparat på att inte följa regler som gällde arbetsmiljöfrågor och annat och fick ihop det till ett par miljoner kronor. Man fick ihop en ungefärlig summa på hur mycket företaget hade sparat in genom att inte följa regelverk, det vill säga ej brott. Åklagaren gick upp i rätten och begärde att dessa pengar skulle förverkas och fick ja i två instanser. Det här är därför ett mycket viktigt mål och en rejäl framflyttning. Här kan man börja fundera och se på dessa möjligheter.

Sammanfattningsvis är detta ett samhällshot på riktigt om förtroendet för hela upphandlingssystemet gungar. Jag tror att det blir värre – ja, att vi redan är där. Det finns inget förtroende i dag. Det är också ett enormt problem för Sverige om tilltron mellan företag minskar: Vem kan jag lita på? Jag har dessa kompetenser men måste jobba med någon som har en annan kompetens för att kunna utföra mitt arbete. Om jag då inte vågar lita på min medpart i ett arbete – jag har kanske tre fyra stycken i ett större jobb – skapas en väldig osäkerhet på hela arbetsmarknaden.

Särskilt allvarligt är detta i vårdsektorn om vi inte riktigt kan ta hand om de mest utsatta – om äldre, om barn och ungdomar som är illa ute och behöver stöd eller om dem med funktionshinder. Och ja, de finns inne i alla dessa branscher.

Vad vi nu gör är att gemensamt flytta fram en del i den så kallade OB-satsningen, satsningen mot organiserad brottslighet. Det nämndes tidigare att vi behöver jobba mer mot fenomenen. Ja, det är rätt, och vi tittar på det i OB-satsningen. Problemet är bara multibranschmodjligheten. Släcker vi ett problemområde kommer de att flytta, och det är något vi också får hantera i detta arbete.

Vi har fått väldigt bra förutsättningar inom ramen för arbetslivskriminalitet, ett uppdrag som nio myndigheter delar på. Med ett nytt uppdrag, a-krimcenter och sekretessen, som någon tog upp tidigare, är jag positiv. Vi har rejäla sekretesslättnader på gång. Bland andra har a-krim fått det, så nu kan vi byta information med varandra på ett helt annat sätt. Jag vet att det kommer ännu mer vid nyår, så vi är väldigt nöjda och tacksamma för att denna del har hörtsamats.

Polisens roll är i mycket nu att supporta andra, att vara med och peka och beskriva hur det ser ut för att hjälpa alla att se men också att finnas med när dåliga saker sker. Det kan hända dåliga saker hos myndigheter när vi ska gå in hos kriminella eller efter att vi har varit hos dem. Vi märker att hoten och allt detta kommer då.

Jag vill avslutningsvis säga att när systemet hotas måste systemet samordnat koordinerat slå tillbaka.

Ordföranden: Vi drar nu igång den andra delen i näringsutskottets offentliga sammanträde om företag som brottsverktyg. Vi har nu kommit till den del där ledamöterna i näringsutskottet har möjlighet att ställa frågor till de experter, akademiker, näringslivsföreträdare och generaldirektörer som är på plats hos oss.

Vi kommer att gå i partistorleksordning. Jag förväntar mig en eller max två kortare frågor. Sedan kommer jag att dirigera frågan till rätt person om frågeställaren inte pekar ut vem som är mottagare av frågan.

Daniel Vencu Velasquez Castro (S): Jag tackar för allas viktiga arbete och för alla dragningar.

I näringslivskriminaliteten är det ändå oftast de anställda som står i frontlinjen när de får möta den grova kriminaliteten, och det är ett viktigt perspektiv som vi måste ha med oss. Jag tänkte på rapporten *Kriminella entreprenörer* som Amir Rostami har skrivit. Där slås det fast att kollektivavtal är viktiga för att se till att inte få in grov kriminalitet och att facken utgör en motkraft.

Jag skulle vilja höra om det finns några idéer på vilket sätt fackens roll kan stärkas i näringslivet för att utgöra den motkraft som är så viktig.

Flera har också tagit upp att det är väldigt enkelt att starta bolag i dag. År 2010 togs revisionsplikten bort, vilket kanske var rätt vid den tiden. Nu ser vi hur gängkriminalitet har letat sig in i svenska bolag, och det skadar förtroendet för dem. Jag skulle vilja höra om tiden ändå inte är mogen för att slopa borttagandet av revisionsplikten för små bolag. Kanske kan Amir Rostami göra en utläggning om det, för jag skulle vilja höra lite mer från honom. Ni andra är såklart också fria att svara på mina frågor.

Du nämnde att den vanligaste bolagsformen är just aktiebolag. I dag är det väldigt enkelt att starta ett aktiebolag i Sverige. Det är väl också det som är anledningen till att det finns många kriminella som har aktiebolag. Är det aktuellt att se över kapitalkraven för att starta aktiebolag? Är kapitalkraven för låga? Är det något som vi i politiken bör se över?

Amir Rostami, Sverige mot organiserad brottslighet: Jag missade den andra frågan.

Daniel Vencu Velasquez Castro (S): Om revisionsplikten.

Amir Rostami, Sverige mot organiserad brottslighet: Exakt. Låt mig fokusera på den första frågan om mobilisering. I olika sammanhang har vi lyft fram att vi egentligen behöver mobilisering inom alla samhällssektorer mot dessa företeelser. Alla goda krafter behöver mobilisera. När goda krafter organiserar sig – såväl på myndighetsnivå som på verkstadsgolvet – blir det en kraft mot företeelser som dessa. Därmed menar vi att kollektivavtal och fackförbundens roll är något väldigt viktigt. Genom mobilisering blir enskilda arbetstagare

mycket starkare i sin yrkesutövning. Det ger en förebyggande effekt mot att bli utnyttjad.

Vidare har vi lyft fram vikten av fackförbundens platskontroller, tipstelefoner och information och att information om detta också förs över till myndigheter i större utsträckning. Dels behöver detta samlas in mer systematiskt så att fackförbunden har ett bättre underlag om hur problematiken ser ut, dels behöver man dela med sig till andra samhällsaktörer.

De andra punkterna – i synnerhet den tredje – överlåter jag åt någon annan som får bedöma vilken nivå som är rimlig.

Inga Otmalm, Bolagsverket: Även vi har tittat på frågan om den slopade revisionsplikten. Det här är en balansgång, vilket många också uttrycker när de talar om denna frågeställning. Det måste finnas en balans när det gäller att riva de administrativa hindren för företag.

Detta har vi också skrivit om i vårt remissvar med anledning av utredningen *Bolag och brott*. Vi tycker att frågan inte är helt enkel, och det är svårt för oss att säga vilken väg man bör ta. Vi ser kvalitetsbrister men tror att frågan behöver utredas vidare för att man ska kunna väga för- och nackdelar med att återinföra revisionsplikten för små bolag.

Ordföranden: Den tredje frågan som ställdes gällde kapitalkravet i aktiebolag och om det bör höjas.

Inga Otmalm, Bolagsverket: Det är enkelt att starta företag, vilket många konstaterat. Det ska det också vara, för vi behöver riva hindren för seriösa företag. Vi behöver göra det jättesvårt eller omöjligt för de oseriösa företrädarna i bolag och företag. Frågan är hur man gör det på bästa sätt och hur vi skapar en balans. Att höja aktiekapitalkravet eller återinföra revisionsplikten behöver vi nog prata lite mer om och titta på för- och nackdelar. Vi behöver också titta på andra möjliga instrument, för sådana finns också att tillgå.

Det var inget riktigt svar på frågan, men jag tycker att den är värd att diskutera vidare.

Ordföranden: Skulle vi kunna få ett kort svar från Svenskt Näringsliv också? Det är onekligen två insatser – återinförd revisionsplikt och högt kapitalkrav i aktiebolag – som berör företagen.

Lena Nitz, Svenskt Näringsliv: Låt mig börja med revisionsplikten. Vi tycker att nackdelarna väger över här. Det är helt enkelt inte ett effektivt sätt för att åtgärda kriminella företag. Dels har revisorer i sig inte uppdraget att göra sådana anmälningar, dels kostar det för mycket.

Detta är en avvägning som man måste göra överlag. När man vill jaga de kriminella och sådana företag på detta sätt genom en massa regler gäller det

att göra avvägningar av vilka regler som är effektiva så att bördan inte blir för tung för företagen.

Vad var den andra frågan?

Ordföranden: Den gällde huruvida man ska återinföra 50 000 som kapitalkrav för att starta aktiebolag från dagens 25 000.

Lena Nitz, Svenskt Näringsliv: Även detta är en fråga där man kan fråga sig om ytterligare 25 000 skulle stoppa de kriminella. Det är ju de som har väldigt mycket pengar. Det var ett kort svar på frågan.

Johnny Svedin (SD): Min fråga går till Per Wadhed. Regeringen har tillfört Polismyndigheten nya medel och verktyg. Min fråga är: Hur ska ni göra för att öka uppläringsprocenten så att företagare får tillbaka förtroendet för polisen och vågar göra anmälningar? Det var den ena delen.

Sedan har jag en fråga av mer generell karaktär. Ser ni någon framtid i användandet av AI som hjälp i brottsbekämpningen?

Per Wadhed, Polismyndigheten: Du ställer en fråga som är ganska svår på många olika sätt, men det är kanske därför du ställer den.

Polisen har ett stort uppdrag, och vi har ett land som brinner. Detta är en del av verksamheten som också brinner, och vi är fullt medvetna om det och har nu olika samarbeten med Svenskt Näringsliv och andra för att titta på detta. Vi är också med i SMOB för att hitta andra vägar att driva på. Men vi kommer inte att kunna trolla fram enorma kadrer med utredare och poliser som kan ta sig an alla utredningar som kommer in, för det klarar vi inte ens i dag. Vi förstår givetvis att det är otillräckligt, och det är ett utvecklingsområde vi jobbar med. Men som prioriteringarna ser ut hos oss kan jag inte lova att vi kommer att fixa detta, för vi jobbar nu med helhetsproblemet Sverige, vilket kräver enorma resurser på bredden. Därför får detta inga tillförda resurser, utan de tillförda resurserna går till synlighet och till att hantera den uppenbara problembilden Sverige. Det är tyvärr det lite tråkiga svaret.

Men vi är inte ensam myndighet att värna företagen, utan vi är några stycken på området som behöver hjälpas åt. Jag tror också att man kan lösa detta med andra medel än att låsa in allihop, för den metoden fungerar inte.

Rikard Jermsten, Ekobrottsmyndigheten: Låt mig först återknyta till föregående fråga till Polismyndigheten eftersom den också berör Ekobrottsmyndigheten. Vi har fått nya verktyg och bättre förutsättningar att utbyta information, och att vi nu kan samarbeta på ett effektivare sätt än vad vi kunde för ett par år sedan råder det inget som helst tvivel om. Vi ser också en vilja och ett engagemang från andra aktörer att vända sig till oss. Även om själva anmälnings-

frekvensen hos Polismyndigheten inte rakar i höjden finns det större intresse att lära sig av oss hur man ska hantera dessa utmaningar. Jag vill därför påstå att det går åt rätt håll i detta avseende.

Vad gäller användningen av AI är den helt avgörande eftersom brottslingarna använder AI. Vi behöver inte bara effektivisera våra egna verksamheter, vilket vi gör, utan vi behöver lära oss hur andra kan använda AI för att kringgå regelverken. Å hela rättsväsendets vägnar vill jag säga att detta är en central fråga för vår verksamhetsutveckling. Vi ser i de små frågorna att vi kan hjälpa varandra ganska mycket. Någon hittar ett enkelt sätt att transkribera förhör, vilket andra kan nyttja. Vi ser enorma fördelar med användningen av AI, från bägge perspektiven. Vi har också goda förutsättningar såtillvida att vi under lång tid har samverkat om digitala lösningar. Det är ju ett enormt stort problem i samhället, men våra förutsättningar att gemensamt kunna nyttja AI är goda, vilket är en nödvändighet.

Hanna Witt, Konkurrensverket: Angående AI håller jag helt med Rikard Jermsten om att det kommer att vara avgörande för oss. Det gäller inte bara i utredningsverksamheten, där utredningar blir alltmer komplexa med större och större mängder material, utan framför allt när det gäller upptäcktsrisken. Att använda AI för att analysera upphandlingsdata för att identifiera överträdelser tror jag kommer att vara ett stort och viktigt användningsområde som kan tjäna oss alla väl.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M): Jag tackar för gedigna dragningar.

Ni säger att ni har fått verktyg men att ni behöver få ytterligare verktyg. Med dessa, mobilisering och samverkan blir det intressant att se vad som händer härnäst när ni gemensamt ser över dessa frågor.

Regeringen har tillsatt ett regelförenklingsråd för att det ska vara lätt att göra rätt. Men här måste också missbruket in, och det ser jag som en del i detta.

Det finns många frågor att ställa, men jag väljer att fråga om skydd för den lilla företagaren. Hur känt är det bland företagare vad de själva måste göra i denna djungel för att skapa en buffert för att klara sig?

Inga Otmalm, Bolagsverket: Att skydda företag är superviktigt, och många jobbar med att hitta olika lösningar. Det handlar även om att vara tydlig med information om trygghet, och vi har precis placerat en informationssida under Verksamt.se tillsammans med Tillväxtverket och Skatteverket där vi informerar bredare. Det finns dock mer att göra när det gäller både information och att hitta nya verktyg som hjälper företag att skydda sig.

Per Wadhed, Polismyndigheten: Trygghet för företag är en superviktig fråga för att få tilltro och förtroende. Men låt mig bredda problembilden, för vi har samma utmaning med våra myndigheter. I dag har vi myndigheter som inte är

vana vid att agera utåt och möta denna typ av företagare. Frågan är stor, och vi myndigheter försöker prata ihop oss bättre såväl externt som myndigheter emellan. Det ligger förstås ett tungt ansvar på polisen att hålla i detta, men vi jobbar på det.

Lorena Delgado Varas (V): Som tidigare kommunpolitiker tänker jag mycket på upphandlingssystemet och vilka krav det ställer på små och medelstora kommuner. I dag har vi en situation där kommunerna har fått reducera sin budget, och samtidigt ska de kunna hantera alla de tusentals upphandlingar som görs utan att de egentligen får ställa vare sig kvalitetskrav eller kollektivavtalskrav. Det är också mycket svårt att hitta kompetent personal som kan granska upphandlingarna. Borde man inte kunna ställa mycket högre krav på upphandlingarna? Kanske borde man också frigöra små och medelstora kommuner från den stora mängd upphandlingar som ska hanteras.

I dag utsätts basala funktioner i samhället för privata aktörer som är oseriösa. Till exempel ser vi med HVB-hemmen med mera hur våra gemensamma pengar i slutändan används mot oss. Kanske borde man fundera på vilka funktioner i samhället som ska utsättas för privata aktörer. I stället kan vi kanske stötta de företag som jobbar på ett bra sätt inom andra områden.

Hanna Witt, Konkurrensverket: Det är snarare tillämpningen än själva regelverken som är det stora problemet. Det är viktigt att tänka efter före, under och efter en upphandling. Själva syftet och grundtanken med upphandling är att säkerställa likabehandling och undvika korruption. Vi ser därför stora risker med de områden där det finns väldigt höga gränser för direktupphandling, till exempel välfärdstjänster. Det finns många upphandlingar som går under radarn, vilket medför risk för att kriminella aktörer kommer in. Jag tror att det medför större risker och kostnader att inte följa upphandlingsreglerna än att genomföra korrekta upphandlingar.

Lena Nitz, Svenskt Näringsliv: När det gäller upphandling är det viktigt att kommuner inte bara går på det lägsta priset utan också tittar på kvalitet. Det är med kvalitet de seriösa företagen konkurrerar, och de blir utkonkurrerade av dem som går ned i pris. Nu ser man också över möjligheten för kommuner att bättre se vem de gör affärer med, och det är bra. Samtidigt sker det upphandlingar och affärssuppgörelser även mellan privata företag, och även här behöver man kunna se bättre vem man gör affärer med, kunna göra bakgrundskontroller och så vidare.

När man har ingått ett avtal är det väldigt viktigt att följa upp det. Vad är det som görs, och görs det med den kvalitet som man har kommit överens om? Om man har gjort affärer med oseriösa företag visar det sig nämligen att det inte blir så som man har kommit överens om.

När det gäller vilka områden som ska vara föremål för det privata näringslivet gäller samma sak. Man måste titta på kvalitet och möjligheter. Både HVB-hemmen och Sis-hemmen var med i undersökningen, så problemet med kriminella personer som kommer i kontakt med ungdomar som behöver hjälp är inte kopplat till enbart privata företag.

Rikard Jermsten, Ekobrottsmyndigheten: Vi har ingen uppfattning om i vilken form verksamheter ska bedrivas, men du tar upp ett jättestort problem. Det viktigaste är nog att vi när vi väljer olika system för att säkerställa samhällsfunktioner måste lägga större tyngdpunkt på möjligheten att kontrollera verksamheterna. Detta har vi enligt min uppfattning varit ganska dåliga på historiskt sett. Det måste finnas bättre förutsättningar att kontrollera verksamheterna alldeles oavsett om de bedrivs kommunalt eller privat.

Elisabeth Thand Ringqvist (C): Jag har en kort fråga om samkörning av register. Hos vilka aktörer utanför myndigheterna skulle ni vilja ha åtkomst till vissa typer av data, och hur skulle ni i så fall göra? Det är kanske framför allt Bolagsverket och Ekobrottsmyndigheten som kan svara på det.

Inga Otmalm, Bolagsverket: Det är en intressant och vid fråga. Jag tror att vi har ganska mycket att göra internt mellan myndigheter, för den information som rör detta område finns hos många. Tidigare ställdes en fråga om AI och potentialen i AI-lösningar kopplat till mönstersökningar och predikativ analys. Vi ser saker tillsammans som vi inte har sett tidigare. Många frågor är ännu olösta, men jag menar att vi kan komma långt med den samlade information vi sitter på.

Rikard Jermsten, Ekobrottsmyndigheten: Jag har samma uppfattning som Inga, det vill säga att vi har enormt mycket information. Men det finns alltså begränsningar, även inom myndigheter, att delge information, och vi har alla exempel på där detta är problematiskt.

Men om jag ska peka ut en sektor som Ekobrottsmyndigheten är särskilt intresserad av att få en närmare samverkan med är det otvivelaktigt bankerna. Dessvärre räcker det inte med bankerna. Nu finns det även så kallade neobanker, som är digitala, och dem behöver vi också information från. De initiativ som tas är lovvalda, och det har avisierats ett finansiellt underrättelsecentrum som ska möjliggöra bättre samverkan mellan Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, andra intressenter och bankverksamheten. Det ser vi väldigt positivt på, men vi behöver sträcka oss längre eftersom aktörerna flyttar positionerna till sektorer där vi inte har ett tydligt regelverk att hålla oss till.

Ordföranden: Som ordförande får man vara fräck ibland, så jag tar en vinkling på den frågan. Amir, i din forskning på detta område, vilken typ av information är svåråtkomlig men skulle underlätta för dig för att kunna tala om för myndigheterna hur det ligger till?

Amir Rostami, Sverige mot organiserad brottslighet: Vi har ganska bra tillgång till register i forskarvärlden. Det gäller bara att använda dem. I Sverige har vi otroliga möjligheter som många andra länder saknar. Inom SMOB håller vi bland annat på att bygga upp en nationell forskningsdatabas för dessa och andra frågor. Men ett område är begränsat även för forskarvärlden, och det är transaktionsinformation från banker och andra privata aktörer. När det gäller det offentliga har vi access till det mesta vi behöver, men hos privata aktörer finns det som sagt fortfarande begränsningar.

Lili André (KD): Ordförande! Jag vänder mig först till Ekobrottsmyndigheten och Rikard Jermsten.

Den brottsliga verksamheten är ofta lokalt knuten till ett visst geografiskt område. Vilken betydelse har kommunernas arbete mot organiserad brottslighet? Hur omfattande är det brottsförebyggande arbetet i kommunerna generellt när det gäller kunskap, metoder och resurser?

Jag har också en fråga till Per Wadhed. Utredningar om hur vi ska häva denna brottslighet har genomförts, och fler tillkommer. Parallellt med detta finns säkert framgångsrika metoder som har gett effekt. Vilka effekter ser vi i dag som visar att det faktiskt sker något i denna viktiga fråga?

Rikard Jermsten, Ekobrottsmyndigheten: Kommunernas roll är helt central. När det gäller till exempel HVB-hemmen är det ju kommunerna som upphandlar dem liksom många andra välfärdstjänster och även annan verksamhet. Vi behöver skapa bättre förutsättningar för kommunerna att kunna utesluta oseriösa eller kriminella leverantörer, och därför är jag mån om att man har detta i fokus när man ser över EU-regelverket.

Ekobrottsmyndigheten arbetar aktivt. När det gäller exemplet HVB-hemmen stöttar vi enskilda kommuner och sammanslutningar av kommuner, exempelvis i södra Sverige där de är väldigt aktiva och intresserade och vill lära sig mer om hur de ska göra. Vi sitter på information om hur de ska granska, vilka handlingar de ska begära in och hur de ska gå till väga. Det är ett förebyggande arbete som i praktiken innebär att kommunerna rent faktiskt får bättre förutsättningar att kunna ta sitt ansvar, för det är ju i stor utsträckning från kommunerna pengarna kommer.

Per Wadhed, Polismyndigheten: Vi märker absolut en effekt av de nya verktygen och metoderna. Vi har i dag en annan framdrift och lagföring än vad vi har haft på mycket länge, framför allt inom våldet. Varför lyckas vi med detta?

Jo, för att Polismyndigheten har fört samman våld, narkotika och ekonomisk brottslighet. Vi sitter på samma ställen och har driftscentrum, ett nationellt på Noa och sju regionala, där vi hela tiden för samman sådan här information. Vi är speciellt lyckosamma när det gäller HVB-hem eftersom vi har stenkoll på när de rymmer därifrån. Då har vi röd lampa uppe hos oss och i den region där det händer, för det är ofta en mördare on the loose. Vi har alltså blivit mycket bättre på att samordna oss. De pengar vi har fått använder vi regionalt och nationellt till att hitta dessa samordningsfunktioner. Vi pratar internt med varandra och sitter inte bara i våra speciella kompetenser och roller, utan vi har skapat en samverkan lik myndighetssamverkan.

Det är också inbyggt att vi när dessa frågor kommer, om HVB-hem och annat, automatiskt lyfter ut dem direkt och kontaktar de myndigheter där expertkunskapen finns för att samarbeta. De kan och får då kanske göra något annat än vad polisen kan och får.

Jag tycker att det rullar på, och vi är speciellt nöjda med lagföringen när det gäller de allra grövsta brotten. Där är vi framgångsrika. Vi har helt andra siffror nu. I dag lagförs uppemot 70 procent. Ett tag låg vi på 20 procent, men nu ligger vi mycket högre. Varför? Jo, för att vi ligger nära hela tiden. Vi ligger i realtid och gör dagliga uppföljningar av allt som händer. Vi agerar mycket närmare brotten.

Louise Eklund (L): Det kanske blir viss upprepning, men även min fråga handlar om de svenska kommunerna. Det kom nyligen en SNS-rapport av Carina Gunnarson. Hon har granskat arbetet mot organiserad brottslighet i Italien, och hon drar paralleller till Sverige och konstaterar att likheterna mellan maffian i Italien och den organiserade brottsligheten i det svenska samhället tyvärr blir allt större, inte minst när det gäller hur den organiserade brottsligheten infiltrerar företag och offentlig verksamhet. En av Gunnarsons slutsatser är att de svenska kommunerna är en nyckelaktör i arbetet för att bekämpa detta och att de exempelvis måste stärka kontrollen av offentliga upphandlingar och fastighetsägande.

Vi har varit inne på offentliga upphandlingar, och jag fick bra svar på hur kontrollerna ska se ut. Men vad kan man göra när det gäller fastighetsägande? Jag vet att Helsingborgs stad i mitt hemlän Skåne har jobbat aktivt med att hjälpa fastighetsägare i stadens centrum. Vilken roll kan kommuner ta för att stävja brottslighet när det gäller fastighetsägande?

Rikard Jermsten, Ekobrottsmyndigheten: Inte minst kommunerna står inför en extremt komplicerad problematik, och du har alldeles rätt i att fastigheter likt allt annat som betingar ett högt värde intresserar många inom organiserad brottslighet. Dessa problem flyttas därmed allt längre ut i samhället. Men en bygglovshandläggare i en mindre kommun har inte organiserad brottslighet för ögonen. Eftersom vi har lagt mycket ansvar på kommunerna måste vi ge

dem förutsättningar att kunna ta detta ansvar, och jag vet att vi kan komma ännu längre än vad vi gör i dag när det gäller att höja kunskapsnivån.

Ordföranden: Det var en bra avslutning. Vi tackar panelen med en varm applåd. Nu ska vi lyssna till ett avslutningsanförande av utskottets vice ordförande.

Vice ordföranden: Tack ordförande, och tack till alla er som har deltagit i dagens seminarium!

Det är en ganska dyster bild som målas upp här i dag. Jag har nog aldrig hört akademi, näringsliv och myndigheter vara så överens. Det är uppenbart att den kriminella ekonomin har sin egen konsultindustri som skräddarsyr upplägg för ett specifikt syfte: att systematiskt och i stor skala bryta mot både lagar och den praxis som är etablerad inom näringslivet.

För 15 år sedan pratade näringslivet mest om bluffakturor. Själva benämningen visar hur lätt både företagsorganisationer och politik då tog på detta. Som tidigare ordförande för ett börsföretag vet jag hur många välformulerade, snyggt designade och tekniskt avancerade mejl som kommer till styrelse och ledningsgrupp för att de ska godkänna olika utbetalningar. Därför är jag förvånad över Svenskt Näringslivs siffror på att vart tredje företag anger att de har utsatts för brott. Bara vart tredje? Jag hade gissat på att nära 100 procent drabbas av någon form av brottslig aktivitet åtminstone en gång per år.

Vi har också berört frågan vad som händer när företag som avvecklas plötsligt återuppstår. Detta har blivit en avgörande kugge i att säkerställa ett snö vitt yttre när man ska göra affärer med såväl det offentliga som det privata. Jag använde mig själv av ett så kallat likvideringsbolag när en familjemedlem gick bort. Jag gjorde detta trots att jag har god kunskap om hur man hanterar aktiebolag eftersom det kändes enkelt och praktiskt att låta någon annan ta hand om det. Jag fick en rekommendation av vår revisor, och allt fungerade precis som det skulle. Men jag måste erkänna att jag just där och då i sorgens ögonblick absolut inte läste det finstilta där det kunde ha stått att aktiebolaget eventuellt skulle kunna säljas vidare.

Även om detta hade stått i avtalet och något brottsligt skulle ha skett hade jag inget incitament att följa upp att bolaget verkligen hade avvecklats. Så när medierna uppmärksammade detta problem för ett halvår sedan kollade jag med andan i halsen upp att bolagsnumret inte längre fanns.

Effekterna av detta är nämligen väldigt allvarliga. Ärliga bolag förlorar upphandlingar till kriminella bolag med låtsashistorik. Dessa bolag möjliggör brottslig verksamhet som vida överstiger vinsterna från narkotikaförsäljningen, och de företagare som säljer bolagen hamnar ofrivilligt i härvor de absolut inte tänkt sig.

Min förhoppning är som sagt att myndigheter med hjälp av digital teknik och AI kan analysera stora mängder data, se avvikelser i systemen och hitta de kriminella så att de inte kan skapa dessa problem.

Vidare måste seriösa företag kunna använda den digitala infrastrukturen och kunna lita på att e-legitimation fungerar för all annan verksamhet de håller på med.

Dagens samtal har bara börjat. Vi i näringsutskottet kommer att vilja höra hur arbetet fortgår i både akademi och myndigheter. Vårt uppdrag är nämligen att säkerställa ett starkt och framgångsrikt näringsliv i Sverige.

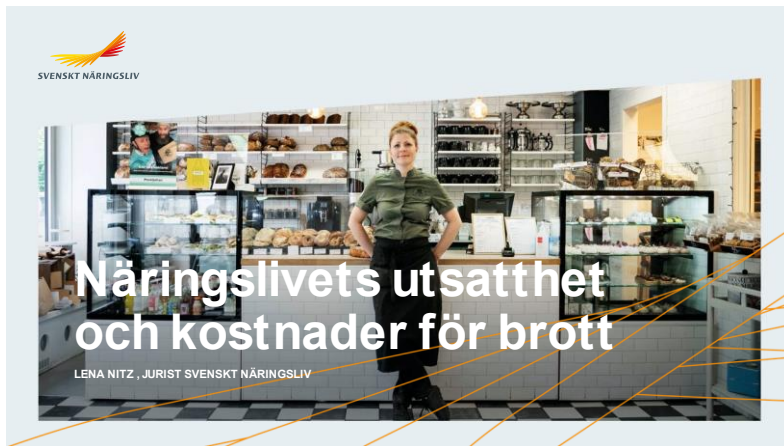
Ordföranden: Jag tackar er som medverkat, lyssnat och tittat.

Härmed förklarar jag näringsutskottets offentliga sammanträde om företag som brottsverktyg avslutat.

BILAGA

Bilder från det offentliga sammanträdet

Bilder visade av Lena Nitz, Svenskt Näringsliv

2024-12-12 2

Näringslivets utsatthet och kostnader för brott

- 36% av företagen har drabbats av brott under det senaste året. Det motsvarar 120000 företag.
- Ungefär 10 % av företagen har avstått från investeringar p.g.a oro/ utsatthet för brott.
- 46% av företagen har inte anmält något av de brott de drabbats av då de inte tror att det leder till någon åtgärd.
- **Kostnaderna för utsatthet för brott** uppskattas till ca 98 miljarder per år.
- 27% av företagen uppger att de **någon gång drabbats av konkurrens** från företag som ägnar sig åt brottslig verksamhet (Sthlm/ Uppsala)

- **Ändamålsenliga regler**, lätta att förstå och följa.
- **Fler kontroller**. Ökade resurser och möjligheter för myndigheter och kommuner att genomföra kontroller. Använd AI.
- **Minskad sekretess** mellan myndigheter och näringsliv
- **Ökad samverkan** och mer tvärssektoriella samarbeten.
- **Företagens roll** i arbetet med att förebygga och förhindra brott är centralt.

Bilder visade av Amir Rostami, Sverige mot organiserad brottslighet

Näringsutskottets offentliga sammanträde om
företag som brottsverktyg

Amir Rostami

Organiserad brottslighet inom näringslivet

- 33% av individerna inom den organiserade brottsligheten har haft företagsengagemang som bl.a. styrelseledamöter (n = 4 311) i drygt 21 000 unika organisationer.
- 70% av dessa individer har haft engagemang i aktieföretag
- Dessa har suttit i bolagsstyrelser med 34 380 personer under samma år
- Maffialiknande organisationer och MC-gång är de två miljöer inom den organiserade brottsligheten som har de högsta nivåerna av företagsengagemang (42% respektive 41%).

Miljö	Andel företagsengagemang i miljö (%)	Andel samhällsaktiva yttan i miljö (%)
Mafia	42	2.1
MC-gång	41	0.1
Partiska organisationer	25	0.0
Gångbaserad	25	0.0
Nätverk	25	0.0

Kriminell ekonomi

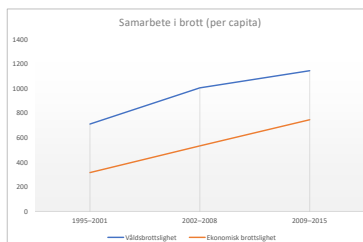
- Bedrägerier ca 7,5 miljarder kronor i brottsvinster per år (Polisen, 2023).
- Brott mot välfärdssystemen ca 15 miljarder per år (ESV, 2023).
- Illegala avfallshantering, 3,7 miljarder (Humble et al., 2021)
- De svarta inkomsterna ca 90 miljarder per år (Skv, 2020).
- Illegal tobaksförsäljning, 600 miljoner (Humble et al., 2021).

År	Skatteskadade yttan (per 100 000)	Brottsvinster (per 100 000)	Bedrägerier (per 100 000)
2006	10	500	1000
2007	12	600	1100
2008	14	700	1200
2009	16	800	1300
2010	18	900	1400
2011	20	1000	1500
2012	22	1100	1600
2013	24	1200	1700
2014	26	1300	1800
2015	28	1400	1900
2016	30	1500	2000
2017	32	1600	2100
2018	34	1700	2200
2019	36	1800	2300
2020	38	1900	2400

Mondani & Rostami, 22; Rostami & Mondani, 2023

Kriminella samarbeten

- Medan antalet brott med enskilda gärningspersoner har ökat med endast upp till 47%, har samarbeten i våldsbrott ökat med upp till 111%, i ekonomisk brottslighet med upp till 371%, och i övriga brott med upp till 163% (alla per capita).

Konsekvenser...ökat handlingsutrymme

1. Snedvridding och osund konkurrens:

- När OB infiltrerar näringslivet kan de använda illegala medel för att sänka kostnader eller manipulera priser. Detta skapar en osund konkurrenssituation.

2. Pengatvätt och ekonomisk instabilitet:

- Företag används som verktyg för att tvätta pengar, vilket gör att svarta pengar kan integreras i den lagliga ekonomin och skapar nya investeringsmöjligheter för OB.

3. Förlorad skatteintäkt och resurser för välfärden:

- Förlorade skatteintäkter som annars hade kunnat användas till samhällsresurser som utbildning, sjukvård och rättsväsende.

4. Utnyttjande av utsatta grupper och arbetskriminalitet:

- Utnyttjar utsatta grupper genom att erbjuda osäkra och underbetalda anställningar, kringgå arbetsrättsliga regler och skapa en parallell arbetsmarknad.

5. Korruption och politiskt inflytande:

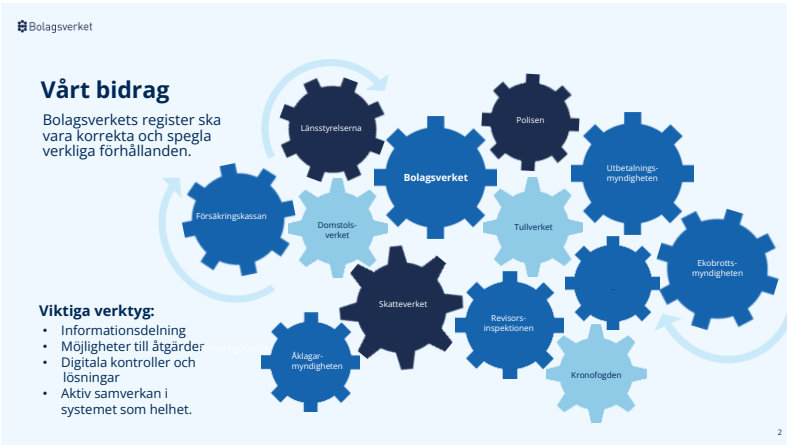
- OB som engagerar sig i företag använder sitt företagsengagemang för att påverka politiker, offentliga tjänstemän m.m. vilket underminerar rättssäkerheten och demokratiska processer.

Långsiktiga samhällskonsekvenser...

- Stockholms Handelskammars undersökning Status Sthlm, som genomförs tillsammans med Demoskop, visar;
 - 90 procent av de tillfrågade företagen i huvudstadsregionen uppger att de är oroliga för att gängkriminaliteten kommer att försämra bilden av Sverige internationellt om utvecklingen fortsätter
 - 83 procent anser att gängkriminaliteten har påverkat förmågan att locka till sig kompetens, besökare, investeringar och företagsetableringar (Stockholms Handelskammare, 2023).
- Den kriminella påverkan medför sannolikt kostnader och bortfall för tillväxten, men hur mycket vet vi inte?

Bilder visade av Inga Otmalm, Bolagsverket

Vårt uppdrag

Att **kvalitetssäkra**, registrera och tillhandahålla företagsinformation.

Vår instruktion

5 a § Bolagsverket ska se till att de regelverk och rutiner som verket disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag. Verket ska i så stor utsträckning som möjligt minimera riskerna för att verkets rutiner utnyttjas för ekonomisk brottslighet. Förordning (2008:1230).

From 1 april
5 a § (Träder i kraft 1:2024-04-01) Bolagsverket ska se till att de regelverk och rutiner som verket disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag. Genom kontrollåtgärder och samverkan med andra myndigheter ska Bolagsverket minimera riskerna för att verkets rutiner utnyttjas för ekonomisk brottslighet och aktivt verka för att uppgifterna i verkets register är korrekta och överensstämmer med verkliga förhållanden.

Bolagsverket får använda den information som verket får del av i samverkan med andra myndigheter till kontroll av uppgifter som anmäls för registrering eller som finns i verkets register för att förhindra oriktiga registreringar och förebygga ekonomisk brottslighet. Förordning (2024:136).

Tillsammans för ett enkelt och tryggt företagande!

Samhället

- Uteblivna skatteintäkter
- Arbetslivskriminalitet
- Valfärdsbrottslighet
- Kriminella ekonomin
- Förtroendet för samhället

Näringslivet

- Villkor och osund konkurrens
- Bedrägerier
- Företagskapningar
- Högre kostnader och ekonomiska förluster
- Förtroende för näringslivet

Stärkt brottsförebyggande arbete

Slutrapportering 2024-10-31

2024-12-12

Åtgärder – detta har vi gjort

Detta har vi gjort:

- ✓ Beslutat om inrättande av en ny brottsförebyggande avdelning från och med 1 januari 2025
- ✓ Förstärkt bemanning
- ✓ Vidareutvecklat riskbaserade arbetssätt i brottsförebyggande syfte
- ✓ Ökat antalet brottsanmälningar, årsredovisningar
- ✓ Fördjupad granskning, maskinellt och vid tips från allmänhet eller andra myndigheter
- ✓ Formella kontroller, maskinellt vid registrering (nyregistreringar och ändringar) av ärenden
- ✓ Ökat samverkan med andra myndigheter
- ✓ Utökad och genomförd informationsinsatser

2024-12-12

6

Åtgärder – detta gör vi

- Utveckla arbetsmetoder och fortsätta se över behov av regelutveckling avseende målvaltsproblematiken
- Utökade kontroller av brister i årsredovisningar
- Kontroller av och information till företag som uppnått gränsvärden för att ha revisor.
- Utveckla samverkan med domstolar för att få del av domar i ett tidigare skede.
- Fortsatt översyn av Bolagsverkets förutsättningar för personuppgiftsbehandling respektive att sekretessregler uppgifter om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden med anledning av kommande utökad informationsutbyte med andra myndigheter
- Fortsatt ökad samverkan med andra myndigheter bland annat för att höja kvaliteten i penningtvätsregistret och register för verklig huvudman för att motverka penningtvätt samt att företag används inom välfärdsbrottsligheten
- Fortsatt utbyte med myndigheter i nordiska länder gällande deras regleringar, framför allt Danmark och Lettland
- Påminnelse till företag om att hålla sina företagsuppgifter uppdaterade och korrekta

2024-12-12

7

Åtgärder - förslag

- Översyn av hinder för att leda företag, neka registrering och stöd för avregistrering
- Författningsstöd för markering av registeruppgifter som är osäkra
- Ändring av tidpunkten för när ändringar i styrelsens sammansättning får verkan
- Obligatorisk digital inlämning av vissa ärenden
- Författningsstöd för avregistrering av företrädare
- Identifierade brister i penningtvättslagstiftningen
- Digital överföring av standardiserad information från domstolarna, som direkt kan uppdatera Bolagsverkets register
- Reglerad informationsskyldighet för att säkerställa att Bolagsverket får uppgift om misstänkt inkorrekta uppgifter i verkets register
- utredning om avgifter i vissa situationer skulle kunna tas bort, exempelvis
- anmälan av egen avgång vid dom för det så kallade målvaltsförbudet
- Införa obligatorisk digital brevlåda för företag.

2024-12-12

8

Bilder visade av Hanna Witt, Konkurrensverket

Samhällets åtgärder för att skydda näringslivet mot brott

Hanna Witt
Vikarierande generaldirektör
Konkurrensverket

Presentation i riksdagens näringsutskott
26 november 2024

KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

Konkurrensverkets uppdrag

- ◇ Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för
 - ◇ konkurrensreglerna
 - ◇ upphandlingsregelverken
 - ◇ lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter
- ◇ Vi bevakar hela näringslivet och hela det offentliga Sverige. För att företag som sköter sig ska lyckas behöver vi uppmärksamma och vidta åtgärder mot de aktörer som inte följer reglerna.
- ◇ Vårt tillsynsuppdrag syftar till väl fungerande marknader.

2

 KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority**Exempel på oseriösa aktörer i våra tips och utredningar**

- ◇ Inhyrd projektledare i offentligt bolag tog in familjemedlemmar som underkonsulter
- ◇ Person med näringsförbud påverkade upphandlaren att rikta upphandlingen mot partners företag i syfte att kringgå näringsförbudet
- ◇ Marknadsdelning där de företag som gick med på att lägga sig i upphandlingar kompenserades av vinnaren

 KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

Kriminella aktörer som deltar i offentlig upphandling snedvrider konkurrensen

- ◇ Fusk sker med skatter, avgifter, arbetsmiljö, kvalitet, tillstånd
- ◇ Företag involverade i kriminell verksamhet kan ofta erbjuda tjänster till ett lägre pris än andra
- ◇ Konkurrensen på marknaden snedvrids och näringslivet skadas
- ◇ Medborgarnas förtroende för offentliga myndigheter och det offentliga åtagandet riskerar att skadas

4

 KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

Tillsyn kan bidra till att motverka kriminell verksamhet i offentlig upphandling

- ◇ Våra utvärderingar av upphandlingsärenden visar att vår tillsyn ger effekt hos de organisationer vi utövar tillsyn över genom att upphandlingsfrågor ges högre prioritet och tilldelas mer resurser.
- ◇ Större fokus på upphandling leder till ökad regelefterlevnad då det blir svårare för kriminella aktörer att konkurrera. Särskilt uppföljning av avtal hos upphandlande myndigheter kan göra stor skillnad.
- ◇ Effektiv samverkan mellan myndigheter är en förutsättning för att bekämpa kriminalitet i offentlig upphandling.

5

 KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

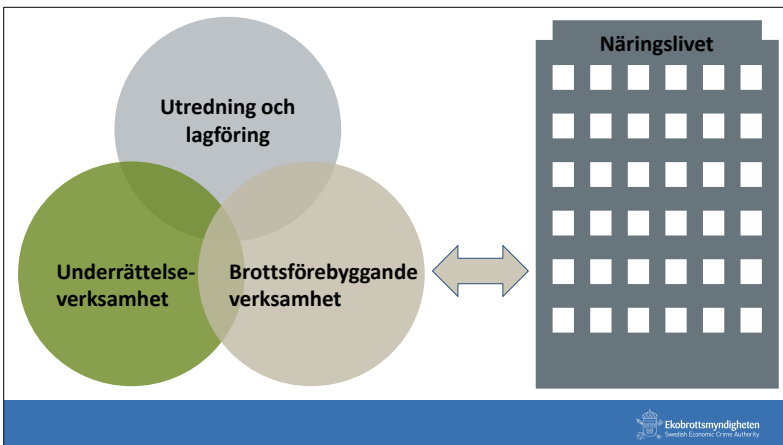
Tack!

Besök gärna vår webbplats:
www.konkurrensverket.se

 KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

Bilder visade av Rikard Jermsten, Ekobrottsmyndigheten**Samhällshotande ekonomisk brottslighet**

- Lätt att skaffa sig bolag i brottsliga syften och nyttja målvakter
- Bolag används som brottsverktyg – angriper näringsliv och välfärd
- Konkurer används för fortsatt brottslighet
- Ekonomisk brottslighet göder grov organiserad brottslighet
- Osund konkurrens gör att seriösa bolag slås ut

EBM skyddar den sunda konkurrensen

- Förebygger och bekämpar ekonomisk brottslighet
- Överför kunskap till näringslivet och andra samhällsaktörer
- Myndighetssamverkan, med t.ex. Bolagsverket
- SMOB och annan samverkan mot den kriminella ekonomin

Ekobrottsmyndigheten
Swedish Economic Crime Authority

www.ekobrottsmyndigheten.se

 @ekobrottsmyndig

 Ekobrottsmyndigheten

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2022/23
2022/23:RFR1	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 20 oktober 2022	
2022/23:RFR2	FINANSUTSKOTTET Översikt med internationella exempel på uppföljning och utvärdering av centralbanker	
2022/23:RFR3	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om finansiell stabilitet i svensk ekonomi i ljuset av hög inflation och högre räntor	
2022/23:RFR4	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksbankens årsredovisning 2022 och det senaste penningpolitiska beslutet från februari 2023	
2022/23:RFR5	FINANSUTSKOTTET Utvärdering av penningpolitiken 2022	
2022/23:RFR6	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport, Svensk finanspolitik 2023	
2022/23:RFR7	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om penningpolitiken 2022	

2023/24:RFR1	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 17 oktober 2023
2023/24:RFR2	SOCIALUTSKOTTET Offentlig utfrågning om nationell högspecialiserad vård
2023/24:RFR3	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde om vårdnad, boende och umgänge vid våld i familjen.
2023/24:RFR4	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om energilagring
2023/24:RFR5	TRAFIKUTSKOTTET Offentligt sammanträde om artificiell intelligens (AI)
2023/24:RFR6	SOCIALUTSKOTTET Offentligt sammanträde om reformen av EU:s läkemedelslagstiftning
2023/24:RFR7	TRAFIKUTSKOTTET Planera laddinfrastruktur för vägtrafik – en kunskapsöversikt
2023/24:RFR8	FINANSUTSKOTTET Den demokratiska granskningen av centralbanker – En forskningsöversikt
2023/24:RFR9	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde – Hur säkerställer vi ett bostadsbyggande som möter behov och efterfrågan i hela landet?
2023/24:RFR10	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om finansiell stabilitet i en osäker omvärld – hur påverkas Sverige?
2023/24: RFR11	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Utvärdering av förädlingsindustrin och detaljhandeln för livsmedel
2023/24: RFR12	TRAFIKUTSKOTTET Offentligt sammanträde om trafikens elektrifiering
2023/24: RFR13	FINANSUTSKOTTET Riksbankens årsredovisning 2023 och den aktuella penningpolitiken
2023/24: RFR14	SOCIALUTSKOTTET Offentligt sammanträde om civilt försvar och krisberedskap inom hälso- och sjukvården
2023/24:RFR15	FINANSUTSKOTTET Svensk penningpolitik 2023
2023/24:RFR16	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om en forsknings- och innovationspolitik för ett konkurrenskraftigt näringsliv
2023/24:RFR17	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om Finanspolitiska rådets rapport, Svensk finanspolitik 2024

2023/24:RFR18	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion om penningpolitiken 2023
2023/24:RFR19	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde om överskuldsättning

2024/25:RFR1	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Arbetslivsinriktad rehabilitering för sjukskrivna med stressrelaterad ohälsa – en utvärdering
2024/25:RFR2	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion om penningpolitiken 2024
2024/25:RFR3	FÖRSVARsutskottet Uppföljning av det civila försvaret – erfarenheter från tre beredskapssektorer
2024/25:RFR4	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga sammanträde om finansiering av ny kämkraft

**SVERIGES
RIKSDAG **

Beställningar: Riksdagens tryckeriexpedition, 100 12 Stockholm
telefon: 08-786 58 10, e-post: order.riksdagstryck@riksdagen.se
Tidigare utgivna rapporter: www.riksdagen.se under Dokument & lagar